

Mari Kananen, Terhi Karjalainen, Johanna Paasovaara & Jonna Vartio

**PÄIVÄKOTIHOITO LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON
TUKITOIMENA**

Vanhemman kokemuksia päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille

Mari Kananen
Terhi Karjalainen
Johanna Paasovaara
Jonna Vartio
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

**PÄIVÄKOTIHOITO LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON
TUKITOIMENA**

Vanhemman kokemuksia päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille

Mari Kananen
Terhi Karjalainen
Johanna Paasovaara
Jonna Vartio
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijät: Mari Kananen, Terhi Karjalainen, Johanna Paasovaara & Jonna Vartio
Opinnäytetyön nimi: Päiväkotihoidon tukitoimenä – Vanhemman kokemuksia päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille
Työn ohjaajat: Markku Koivisto & Pirjo Ylikauma
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2015 Sivumäärä: 59 + 4 liitesivua

Opinnäytetyömme kuvailee yhden vanhemman kokemuksia päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille, kun kyseessä on lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Tutkimus on tehty yhteistyössä erään kunnan kanssa, jonka nimeä emme mainitse tunnistettavuussyistä. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelulla ja analysoitiin aineistolähtöisen teemoittelun avulla.

Tutkimuksemme aihepiirit määrittävät teoreettisen viitekehyksen. Se sisältää kaksi isoa kokonaisuutta: hyvinvointi lapsiperheiden näkökulmasta sekä kasvatuskumppanuus ja yhteistyö olennaisena osana päiväkotihoidon ja varhaiskasvatuspalveluja. Lisäksi määrittelemme päiväkotihoidon avohuollon tukitoimenä.

Tutkimuksemme tavoitteena on kehittää lastensuojeluasiakkaina olevien vanhempien ja päiväkotihoidon henkilöstön välistä yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta. Tutkimuksemme kautta lastensuojelu saa konkreettista tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista ja auttaa ymmärtämään vanhempia ja heidän kokemusmaailmaansa paremmin. Tutkimus tarjoaa tietoa, kuinka päiväkotihoidon tukitoimenä toimii.

Tutkimustulokset esittelemme kolmen pääteeman kautta, jotka nousivat suoraan haastatteluaineistosta. Teemat liittyvät vahvasti kasvatuskumppanuuteen, joka on päiväkotihoidon keskeisin tuen muoto. Teemoja ovat: päiväkodin tiedollinen ja toiminnallinen tuki lapsiperheelle, päiväkotipalvelun tarjoama tuki vanhemman jaksamiselle ja yhteistyö eri toimijoiden välillä.

Tuloksista voimme päätellä vanhemman olevan päällisin puolin tyytyväinen päiväkodista saamaansa tukeen ja kasvatuskumppanuuteen liittyvään yhteistyöhön. Tuloksissa tuli kuitenkin esille, että eri tahojen välisessä yhteistyössä on puutteita.

Asiasanat: päiväkotihoidon tukitoimi, avohuollon tukitoimi, hyvinvointi, kasvatuskumppanuus, yhteistyö, verkostotyö

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Mari Kananen, Terhi Karjalainen, Johanna Paasovaara & Jonna Vartio
Title of thesis: Day care center supporting child's well-being in child protection programme: a parent's experiences
Supervisors: Markku Koivisto & Pirjo Ylikauma
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2015
Number of pages: 59 + 4 *appendices*

In this Bachelor's thesis we describe how one parent has experienced a support for family's well-being received from a day care center. The case includes in the child protection programme. The study was conducted anonymously in cooperation with a municipality.

Our learning objective was to develop cooperation and educational partnership between the day care personnel and the parents that are clients in social services (child protection).

The study data were collected in theme-based interviews and analyzed using grounded content analysis. The Bachelor's thesis is a qualitative study.

As a result we present three main themes, which arose directly from the interview material. The themes were: intellectual and functional support of the kindergarten for the child's family, support for the parent provided by the day care services and cooperation between the various actors.

This study provides information on how the kindergarten care works as a support function. The parent is satisfied with the support received from the kindergarten and the cooperation associated with the educational partnership. However, the results reveal that there are deficiencies in cooperation between the various parties.

Keywords: day care, open welfare, welfare, educational partnership, cooperation, networking

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	HYVINVOINTI LAPSIPERHEIDEN NÄKÖKULMASTA.....	8
2.1	Hyvinvoinnin määrittelyä.....	8
2.2	Lapsiperheiden hyvinvointia turvaavat ja uhkaavat tekijät.....	9
3	PÄIVÄKOTIHOITO OSANA VARHAISKASVATUSPALVELUJA.....	13
3.1	Varhaiskasvatuksen määrittely ja sitä ohjaavat lait, määräykset ja asetukset.....	13
3.2	Varhaiskasvatuksen sisältö päiväkotihoidossa.....	14
3.3	Ekologinen teoria ja kontekstuaalisen kasvun malli varhaiskasvatuksessa.....	16
4	LAPSIPERHEEN JA AMMATTILAISTEN VÄLINEN KASVATUSKUMPPANUUS JA YHTEISTYÖ.....	19
4.1	Kasvatuskumppanuus lapsiperheen tukena.....	19
4.2	Päiväkotihoidon avohuollon tukitoimena	22
4.3	Päiväkodin verkostotyö	24
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	27
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	30
6.1	Tutkimusmetodologia	30
6.2	Tutkimusmenetelmä.....	32
6.3	Aineistonkeruu ja kohderyhmä	33
6.4	Tutkimusaineiston analysointi	34
6.5	Tutkimuksen luotettavuus	37
6.6	Tutkimuksen eettisyys.....	38
7	TUTKIMUSTULOKSET	41
7.1	Päiväkodin tiedollinen ja toiminnallinen tuki lapsiperheelle	41
7.2	Päiväkotipalvelun tarjoama tuki vanhemman jaksamiselle	43
7.3	Yhteistyö eri toimijoiden välillä.....	44
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	47
9	POHDINTA	51
	LÄHTEET	55
	LIITTEET 1–3	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, sillä lapsiperheiden hyvinvointi puhuttaa tämän päivän yhteiskunnassa. Monilla yhteiskunnallisilla päätöksillä on suora vaikutus lasten elämään. Esimerkiksi perheiden hyvinvointiin liittyvät yhteiskunnalliset ratkaisut joko tukevat lasten mahdollisuuksia hyvään elämään tai vaihtoehtoisesti kaventavat niitä. Taloudelliset, sosiaaliturvaan liittyvät ratkaisut, työelämän joustavuus lasten ja perheiden elämäntilanteiden ja tarpeiden mukaan sekä kunnallisten palveluiden toimivuus vaikuttavat suoraan lapsiperheiden hyvinvointiin. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 11.)

Opinnäytetyömme käsittelee vanhemman kokemuksia päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Tässä tutkimuksessa keskitymme päiväkotihoidon, joka on yksi päivähoiton ja varhaiskasvatuksen muodoista. Muut päivähoiton muodot jätämme tutkimuksen ulkopuolelle.

Tutkimus tehtiin yhteistyössä erään kunnan kanssa. Emme kerro yhteistyötahokunnan nimeä tunnistettavuuden välttämiseksi. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia päiväkotihoidosta lapsiperheen hyvinvoinnin näkökulmasta. Aiemmissa tämän aihealueen tutkimuksissa tietoa on kerätty lähinnä lastentarhanopettajilta sekä sosiaalityöntekijöiltä. Huomio on kohdistunut enemmän henkilökunnan kokemuksiin ja näkemyksiin, ei niinkään lapsiperheiden kokemuksiin.

Koemme tärkeäksi tutkia palvelun käyttäjiä eli lasten vanhempia, siten saamme arvokasta ja subjektiivista kokemustietoa palvelun käytöstä. Edellä mainitussa yhteistyökunnassa ei ole aiemmin tutkittu avohuollon tukitoimen vaikutusta lapsiperheiden hyvinvointiin, mutta lastentarhanopettajia on haastateltu ehkäisevä lastensuojelu -käsitteen ymmärtämisestä. Tutkimuksemme tavoite on kehittää lastensuojeluasiakkaina olevien vanhempien ja päiväkotihoidon henkilöstön välistä yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta. Tutkimuksesta saatu tieto auttaa ymmärtämään vanhempia ja heidän kokemusmaailmaansa paremmin. Lisäksi tutkimuksesta saa tietoa, kuinka päiväkotihoidon toiminta avohuollon tukitoimena.

Saamaamme tietoa on mahdollisuus hyödyntää päiväkotihoidon kehittämiseen silloin kun kyseessä on avohuollon tukitoimi. Vanhemmilta saatu tieto edistää sellaisten toimintamenetelmien kehittämistä, joiden avulla on mahdollista vastata lapsiperheiden tarpeisiin ja heidän hyvinvointinsa edistämisen haasteisiin. Saamiemme tutkimustulosten avulla on mahdollista kehittää lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukemiseen liittyviä työtapoja.

Teoreettisessa viitekehyksessä käsittelemme kahta isoa kokonaisuutta: hyvinvointia lapsiperheiden näkökulmasta sekä kasvatuskumppanuutta ja yhteistyötä olennaisina osina päiväkotihoidon ja varhaiskasvatuspalveluja. Hyvinvointi lapsiperheiden näkökulmasta -kappaleessa määrittelemme ensin hyvinvoinnin käsitettä, minkä jälkeen paneudumme siihen, mitä hyvinvointi lapsiperheissä sisältää.

Päiväkotihoidon osana varhaiskasvatuspalveluja -kappaleessa määrittelemme, mitä päiväkotihoidolla ja varhaiskasvatuspalveluilla tarkoitetaan. Lisäksi perehdymme kasvatuskumppanuuteen ja yhteistyöhön sekä avohuollon tukitoimeen ja verkostotyöhön. Tarkastelemme kasvatuskumppanuuden käsitettä kontekstuaalisen kasvun teorian pohjalta, joka perustuu Brofenbrennerin luomaan ekologiseen kasvunteoriaan. Tässä teoriassa lapsi nähdään keskeisessä asemassa ja kiinteässä yhteydessä elämänsä elinpiireihin (Salminen & Tynninen 2011, 17). Johtopäätöksissä yhdistämme tulokset ja teorian.

2 HYVINVOINTI LAPSIPERHEIDEN NÄKÖKULMASTA

Koska hyvinvointia selittäviä ja määrittäviä teorioita on useita [mm. Maslow (1943), Allardt (1976), Kiili (1998), Vornanen (2001)], lähestymme opinnäytetyömme teoriaosuudessa hyvinvoinnin käsitettä yleisellä tasolla useasta näkökulmasta. Käsittelemme myös lapsiperheiden hyvinvointia turvaavia ja uhkaavia tekijöitä.

2.1 Hyvinvoinnin määrittelyä

Hyvinvoinnin yksiselitteinen määrittely on vaikeaa, koska se on moniulotteinen kokonaisuus ja sitä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Hyvinvointi koostuu eri ulottuvuuksista, ja niillä kaikilla on merkitystä ihmisen jokapäiväisessä elämässä. Hyvinvoinnin tutkimuksessa puhutaan hyvinvoinnin ulottuvuuteen tarvittavista resursseista tai voimavaroista, joiden avulla ihmisen on mahdollista tehdä omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Lähtökohtana on, että ihminen omilla valinnoillaan pyrkii hyvinvointiin ja hän voi painottaa eri tavoin eri resurssien roolia hyvinvoinnin tavoittelussa. (Paananen 2006, 8.)

Perinteisesti hyvinvoinnilla on tarkoitettu ihmisen sosiaalisen, henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kokonaisuutta. Hyvinvointi ilmenee positiivisena mielialana, onnellisuutena sekä yleisenä tyytyväisyytenä. Hyvinvoinnin edellytyksenä on sellainen toimintakyky, jonka turvin yksilö voi osallistua yhteisönsä mielekkäinä pitämiinsä aktiviteetteihin. (Lappalainen, Kuittinen & Meriläinen 2009, 8.) Hyvinvointiin sisältyy laajassa merkityksessä psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisäksi koulutus, sivistys, kulttuuri sekä ympäristöarvot (Vaarama, Siljander, Luoma & Meriläinen 2010, 127).

Hyvinvointia pohditaan myös entistä useammin yksilöiden ja heidän voimavarojensa näkökulmasta (Vornanen 2001, 23). Erik Allardt mukaan yhteiskunnan hyvinvoinnin arvioiminen merkitsee todellisen maailman vertailua toivottuun maailmaan. Toivottu tila käsitetään yleensä sellaiseksi, että se on käytännössä saavuttamaton. (Koberg 2004, 27; Allardt 1976, 13.)

Karkeasti hyvinvoinnin voi jakaa subjektiiviseen ja objektiiviseen hyvinvointiin. Subjektiivisesta hyvinvoinnista puhuttaessa ajatellaan, että sen kokeminen on aina yksilöllistä eli jokainen voi ymmärtää oman hyvinvointinsa eri tavoin. (Ihalainen & Kettunen 2006, 15.) Objektiivisesta hyvinvoinnista puhuttaessa tarkoitetaan yhteiskunnan luomia reunaehtoja hyvinvoinnin toteutumiseksi. Nämä kaksi tapaa selittää hyvinvointia ovat yhteydessä toisiinsa, sillä yhteiskunta tarjoaa hyvinvoinnin toiminnalliset reunaehdot erilaisina palveluina ja etuuksina, mutta yksilö itse viime kädessä ohjaa oman elämänsä valintoja sekä hyvinvointinsa sisältöä. Nämä valinnat ja ratkaisut jokainen tekee itse. (Koberg 2004, 28.)

Myös arvot tai arvoulottuvuudet ovat tärkeitä ihmisten hyvinvoinnille. Ne pohjautuvat kolmeen seikkaan: 1) tietoon siitä, mistä ihmiset kärsivät, 2) tietoon niistä tavoitteista, joita ihmiset ilmaisevat yhteiskunnallisella toiminnallaan ja 3) tietoon ihmisten kielellisesti ilmaisemista arvostuksista ja toivomuksista. (Allardt 1976, 15–16.) ”Hyvinvointiarvojen toteutuminen muuttaa huonoja olosuhteita ja samanaikaisesti sekä ihmisten tarpeita että tavoitteita” (Allardt 1976, 16).

2.2 Lapsiperheiden hyvinvointia turvaavat ja uhkaavat tekijät

Koko lapsiperheen hyvinvointi on lähtökohta ja edellytys sille, että perheessä kasvavien lasten mahdollisuudet hyvään elämään on mahdollista toteuttaa. Lapsen edun mukaista on turvata hänen hyvinvointinsa kaikilla elämän eri osa-alueilla. Vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsesta. Heidän tulee toimia lapsen edun periaatteen mukaisesti ja turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Lapsella on oikeus hyvään hoitoon ja kasvatukseen sekä ikään ja kehitystasoon nähden tarpeelliseen valvontaan ja huolenpitoon. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 160.)

Lapsiperheiden hyvinvointiin liittyy keskeisesti tietynlainen tasapaino elämän eri osa-alueiden välillä sekä perheen positiivinen tunnekokemus jaksamisesta ja selviytymisestä arjen haasteissa. Stein Ringenin (1997) mukaan lasten hyvinvointi riippuu kahdesta prosessista: 1) siitä, miten perheet, joissa lapset elävät, voivat yhteiskunnassa ja 2) siitä, miten lapset itse voivat näissä perheissä (Forssén, Laine & Tähtinen 2002, 81). Hyvinvointiin heijastuu lisäksi riittävän turvattu taloudellinen vakaus sekä muut materiaaliset tar-

peet. Hyvinvointi näkyy vahvana uskona tulevaisuuteen ja tällöin perheenjäsenet pystyvät vaivatta tukemaan toinen toisiaan. (Lammi-Taskula ym. 2009, 11.)

Perhe on lapsen ensisijainen kasvun ja kehityksen paikka, jossa luodaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta merkityksellisimmät, luottamukselliset ja turvalliset ihmissuhteet (Ihalainen & Kettunen 2006, 80). Lapsuuden varhaisilla kiintymyssuhteilla ja niiden laadulla on John Bowlbyn kehittämän kiintymyssuhdeteorian mukaan suuri merkitys lapsen suotuisalle kasvuun ja kehitykselle sekä hänen hyvinvoinnilleen (Sinkkonen & Kalland 2011, 29–30).

Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen sekä hyvinvoinnin edellytyksenä on hänen perheensä hyvinvointi. Lapsiperheen jokaisen perheenjäsenen hyvinvoinnilla on merkitystä perheen jaksamiseen ja selviytymiseen arjen toiminnoista. (Ihalainen & Kettunen 2006, 80.)

Jokaisen lapsiperheen hyvinvointi on yksilöllistä ja jokaisella perheellä on omat tarpeensa, joihin yhteiskunnan tulee vastata tarjoamalla erilaisia hyvinvointia edistäviä ja ylläpitäviä palveluja (Ihalainen & Kettunen 2006, 80). Yhteiskunnan tulee omalta osaltaan olla tukemassa perheitä lasten kasvatuksessa ja hoidossa. Sen tulee yhteiskuntapolitiittisin keinoin ja erilaisin tukipalveluin luoda vanhemmille suotuisat edellytykset selviytyä vaativasta ja toisinaan voimavaroja kuluttavasta kasvatustehtävästä. Tärkeitä asioita ovat mm. toimeentulon, asumisen, lasten päivähoiton ja koulutusmahdollisuuksien turvaaminen. (Lammi-Taskula ym. 2009, 11; Lastensuojelun keskusliitto 2014, haku-päivä 6.4.2014.)

Suomalaisista lapsiperheistä suurin osa voi hyvin heille tarjottavien hyvinvointia tukevien ja elinehtoja edistävien yhteiskunnallisten ratkaisujen vaikutuksesta (Mikkola & Nivalainen 2009, 9). Tästä huolimatta osalla lapsiperheistä on kuitenkin murheita ja kasaantuneita ongelmia ratkottavanaan. Pahoinvoivien määrä on viime vuosina lisääntynyt, ja voidaankin jo puhua perheiden pahoinvointi -käsitteestä. Pahoinvointia lisäävät ja synnyttävät monet yhteiskunnalliset muutokset sekä vanhempien erilaiset vaikeudet ja sosiaalinen perimä, kuten taloudelliset vaikeudet, heikko työmarkkina-asema, köyhyys, kodin huono ilmapiiri ja erokokemukset. Lisäksi epäonnistuminen tärkeissä elämän rooleissa ja tehtävissä, kuten avioliitossa, vanhemmuudessa tai lasten kasvatukses-

sa on uhka pahoinvoinnin kokemiselle ja syrjäytymiselle. Myös heikon itsetunnon kehittyminen perheenjäsenille ja perheen voimakkaan epäluuloinen suhtautuminen ympäristöön ja viranomaisiin voivat aiheuttaa pahoinvoinnin kokemista. (Forssén ym. 2002, 83; Hokkanen & Sauvola 2006, 104.)

Merkittäviä lapsiperheiden pahoinvointia lisääviä tekijöitä ovat myös jaksamattomuus, odottamattomat ja äkilliset sairaudet, uupuminen sekä alkoholi- ja mielenterveysongelmat. Nämä ovat asioita, jotka omalta osaltaan ovat vaikuttaneet esimerkiksi vanhempien heikentyneeseen kykyyn vastata lasten normaalista hoidosta, kasvusta ja kehityksestä. Edellä mainitut asiat ovat johtaneet lastensuojelun avohuollon asiakkaiden kokonaismäärän kaksinkertaistumiseen kymmenessä vuodessa. (Lammi-Taskula ym. 2009, 11, 18.)

Lapsen hyvinvointia turvaavat ja uhkaavat monet tekijät. Hyvinvointiin vaikuttavat perheen taloudellinen, inhimillinen ja sosiaalinen pääoma, joka pitää sisällään perheen ulkoiset ja sisäiset voimavarat lapsessa ja vanhemmissa. Perheen ulkoisia voimavaroja ovat perheen rakenne, materiaaliset resurssit ja sosio-ekonominen asema. Lapsen sisäisiin voimavaroihin liittyviä tekijöitä ovat sukupuoli, persoonallisuus, luonteenpiirteet ja kehityshistoria, vanhemmuuden sisäisiin voimavaroihin liittyviä taas sukupuoli, persoonallisuus, roolit ja odotukset, kasvatus, lapsi-vanhempi-suhde ja historia. Sosiaalisella verkostolla (perheen sosiaalinen verkosto, lapsen vertaisryhmä) on myös merkitystä. Gordonin ja Jordanin (1999) mukaan sosiaalinen lähiverkosto on lasten hyvinvoinnin keskeisin tekijä. Heidän mukaansa se tukee ja luo resursseja lapsiperheille ja lapsille itselleenkin. Colemanin mukaan myös perheen sisäiset tekijät, vuorovaikutus, lasten hoitaminen, tukeminen ja kasvatus ovat tärkeitä perheen hyvinvoinnin ja lasten kehityksen suhteen. ”Rakentavien vuorovaikutussuhteiden on todettu lisäävän ihmisten koettua hyvinvointia vahvistamalla identiteettiä ja positiivista itsearviointia.” (Forssén ym. 2002, 87–91.)

Reunaehdot lapsen hyvinvointia turvaaviin ja uhkaaviin tekijöihin luo virallinen taloudellinen tuki- ja palvelujärjestelmä, johon kuuluu sosiaaliturva, terveys-, päivähoito-, koulutus- ja sosiaalipalvelut. Erilaiset toiminta-areenat (muun muassa perhe, vertaissuhteet, lapsuuden instituutiot) ovat ensi sijalla, kun pyritään vastaamaan lapsuuden muuttuviin vaatimuksiin. Lapsen toiminta- ja osallistumismahdollisuuksilla pyritään turvaa-

maan lasten hyvinvoinnin toteutuminen ja ehkäisemään mahdollisten hyvinvointiriskien kasautumista. (Forssén ym. 2002, 87–88.)

Lastensuojelulain sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Toisinaan tilanteet lapsiperheissä muodostuvat sellaisiksi, että lapsen suotuisat edellytykset hyvään kasvuun ja kehitykseen vaarantuvat. Puutteet lapsen huolenpidossa tai muutoin lapsen hyvinvoinnin kannalta riskialttiit elinolosuhteet vaikuttavat päätökseen sijoittaa lapsi avohuollon tukitoimena päiväkotiin. Lapsen huollon tavoitteena on taata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaisesti sekä mahdollistaa sellaiset kasvuolosuhteet, jotka edistävät näitä pyrkimyksiä. (Puonti ym. 2004, 3, 105.)

Lastensuojelulaissa (2007/427) korostetaan lapsen kasvuympäristön merkitystä. Lasten sisäisen varmuuden ja yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta on nähty tärkeäksi positiivinen vanhempi-lapsisuhde, niin että vanhemmat kontrolloivat lapsiaan johdonmukaisesti, mutta eivät liian tiukasti ja luovat lapsilleen näin turvalliset rajat (Forssén ym. 2002, 93). Lastensuojelulaissa määritellään, että viranomaisten on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos puutteet lapsen hoidossa ja kasvatuksessa tai muut kodin olosuhteet uhkaavat vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä. Tämä määrittäminen laissa edellyttää perheiden tukemista ja avohuollon toimenpiteiden ensisijaisuutta yhteistyössä perheiden tai muiden lasta hoitavien tahojen kanssa. (Rantala 2002, 59.)

3 PÄIVÄKOTIHOITO OSANA VARHAISKASVATUSPALVELUJA

Tässä luvussa käsittelemme päivähoitoa ja erityisesti päiväkotihoitoa osana varhaiskasvatuspalveluja. Perehdymme varhaiskasvatukseen ja Urie Brofenbrennerin ekologiseen kasvatusteoriaan pohjautuvaan kontekstuaalisen kasvun malliin. Tähän malliin pohjautuu päiväkodin toiminnassa toteutettava kasvatuskumppanuus sekä yhteistyö perheen ja vanhempien kanssa. Jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus päivähoitoon, koska sosiaalilainsäädäntöön kuuluva laki lasten päivähoidosta (1973/36) säätelee päivähoidon järjestämistä.

3.1 Varhaiskasvatuksen määrittely ja sitä ohjaavat lait, määräykset ja asetukset

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten alle kouluikäisten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista ja vuorovaikutuksellista ohjausta. Sen tarkoituksena on tukea ja edistää lasten yksilöllistä ja tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015a, hakupäivä 24.4.2015.)

Varhaiskasvatuksen perusta muodostuu useista sitä ohjaavista valtakunnallisista ja kunnallisista sopimuksista, kansallisista säännöksistä ja muista tärkeistä asiakirjoista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8). Valtio määrittelee ja luo raamit varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja ne periaatteet on huomioitava kaikilla tasoilla (Mikkola & Nivalainen 2009, 12).

Valtakunnallisella tasolla varhaiskasvatusta ohjaavat lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet ja esiopetussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on pohjimmiltaan edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, ohjata sen sisällöllistä kehittämistä ja luoda osaltaan edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Kunnallisella tasolla varhaiskasvatusta ohjaavat kunnan omat varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen opetussuunnitelma. Näiden lisäksi varhais-

kasvatusta ohjaavat eri yksiköissä laaditut lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä esiopetussuunnitelmat (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8–9.)

3.2 Varhaiskasvatuksen sisältö päiväkotihoidossa

Yhteiskuntamme toteuttama, valvoma ja tukema varhaiskasvatus lähtee ajatuksesta, jossa varhaiskasvatus nähdään kodin, päivähoidon ja esikoulun elämänpiiriin sijoittuvana vuorovaikutustapahtumana. Se on tavoitteellista toimintaa ja pyrkii lasten kokonaispersoonallisuuden kehittämiseen. (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto 2011, 17.)

Päiväkotihoidossa oleville lapsille tarjotaan yhdistettynä opetusta ja päivähoitoa koko päivän ajan. Hoito, kasvatus sekä opetus yhdistyvät keskenään jakamattomaksi kokonaisuudeksi, ja tätä kutsutaan Educare-malliksi. Sen keskeisenä ajatuksena on yhdistää päivähoidon kaksi keskeistä yhteiskunnallista tehtävää: varhaiskasvatuksen pedagogiikka ja perheille annettava sosiaalipalvelu. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 32.)

Varhaiskasvatus on aina suunnitelmallista sekä tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys (Kuntaliiton kunnat.net 2014, hakupäivä 8.5.2015). Lähtökohtana varhaiskasvatuksen toteutuksessa ja sen onnistumisen edellytyksenä ovat jokaisen perheen yksilölliset tarpeet sekä vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön kasvatuskumppanuus (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto 2011, 14).

Päivähoito on osa kunnan tai yksityisen tahon järjestämää julkista varhaiskasvatuspalvelua, jossa yhdistyvät lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja vanhempien oikeus saada lapselleen hoitopaikka. Varhaiskasvatuspalveluilla tarkoitetaan päiväkotihoidoa, perhepäivähoitoa, esiopetusta, koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä avointa varhaiskasvatustoimintaa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015a, hakupäivä 24.4.2015.) Päivähoito on merkittävin ja yleisin lapsiperheiden käyttämä palvelumuoto ja sen merkitys heidän elämäänsä on erittäin suuri (Koivula 2004, 79–80).

Päiväkodin tehtävänä on tarjota lapselle terveellistä ruokaa, jatkuvia, turvallisia ja lämpimiä vuorovaikutussuhteita, lapsen suotuisaa kasvua ja kehitystä tukevaa virikkeellistä

ja monipuolista toimintaa, sekä lapsen yksilölliset lähtökohdat huomioiva suotuisa kasvuympäristö (Junttila 2004, 15). Lisäksi päiväkodin tehtävänä on edistää lapsen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea hänen eettistä, esteettistä, älyllistä ja uskonnollista kehitystä vanhempien tai holhoojan vakaumusta kunnioittaen (Laki lasten päivä-hoidosta 36/1973, 2 a §).

Varhaiskasvatuksessa lapsen hyvinvointi on kaiken sen työn perusta, jota päivähoidossa toteutetaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Päiväkodin ammattikasvattajilla on se pedagoginen osaaminen ja muu ammatillinen tietotaito, jonka avulla pystytään tiedostamaan ja havainnoimaan lapsen hyvinvointia uhkaavia riskitekijöitä. Näitä riskitekijöitä ovat esimerkiksi yksilöllisen huomioimisen puuttuminen lapsen elämästä, haitallinen sosiaalinen ympäristö tai esimerkiksi lapseen kohdistuva kaikenlainen laiminlyönti tai kaltoinkohtelu. (Kaskela & Kronqvist 2007, 31.)

Nissema (2012) on tarkastellut opinnäytetyössään päivähoitoa; mikä on sen merkitys perheille vanhempien ja päiväkotihenkilökunnan näkökulmasta. Työstä käy selvästi ilmi, kuinka tärkeänä vanhemmat pitävät lapsensa mahdollisuutta osallistua päiväkodin tarjoamaan hoitoon, opetukseen ja leikkiin. Myös ystävyysuhteiden muodostuminen ja ammattitaitoinen henkilökunta on koettu tärkeäksi.

Varhaiskasvatus tarjoaa päivähoidon lisäksi tärkeää tukea lapsiperheille ja erityisesti erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille. Erityinen tuki pohjautuu varhaiskasvatuksen hyvälle perusosaamiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35.) Varhaiskasvatusta linjaavissa asiakirjoissa sekä käytännön päiväkotityössä puhutaan varhaisesta tuesta ja erityisestä tuesta, kun kysymyksessä on varhaiskasvatuksen yhteydessä annettava tuki lapsen kehitykselle (Adenius-Jokivuori, Eronen & Laakso 2014, 172).

Päivähoitopaikassa annettava varhaiskasvatus antaa lapselle tilaisuuden olla tekemisissä ikätovereiden kanssa ja saada lisäksi ammattilaisten tukea kokonaisvaltaiselle kehitykselleen sekä suunnitelmallista ja yksilöllistä opetusta. Olennainen osa lapsen tuen suunnittelua on vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön yhteistyö sekä tiedon ja osaamisen jakaminen. Keskeisenä lähtökohtana päivähoidon ja varhaiskasvatuksen toiminnalle nähdään mahdollisten kehityksen ja oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäiseminen. (Adenius-Jokivuori ym. 2014, 173.)

3.3 Ekologinen teoria ja kontekstuaalisen kasvun malli varhaiskasvatuksessa

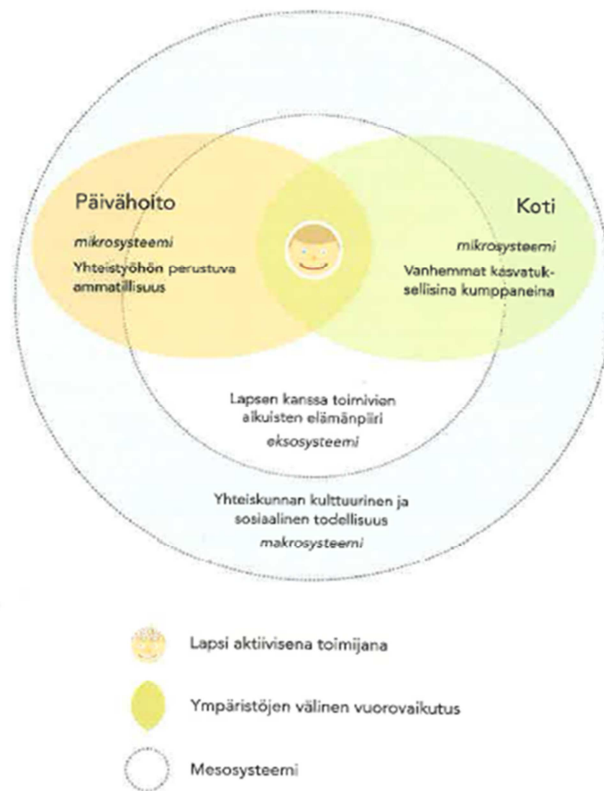
Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa lasta tarkastellaan muun muassa Urie Brofenbrennerin (1979) kehityspsykologiatieteen pohjalta rakentaman ekologiseen teoriaan pohjautuvan kontekstuaalisen kasvun mallin mukaisesti. Brofenbrennerin ekologisen teorian pohjalta nähdään, kuinka lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen vaikuttavat erityisesti hänelle tärkeimmät kasvu- ja kehitysympäristöt. Teoria korostaa lapsen eritasoisten ja erilaajuisten kasvu- ja kehitysympäristöjen sekä erityisesti yhteiskunnallisen ja kulttuurisen elinympäristön vaikutuksia kehitykseen. Myös yhteiskunnalliset asenteet ja lainsäädäntö vaikuttavat osaltaan lapsiperheiden toimintaan, ja lapsen kasvu-, oppimis- ja toimintaympäristöjen laatu muodostuu ekologisen ajattelun pohjalta vanhempien ja ammatti-ihmisten yhteiseksi huolenaiheeksi. (Salminen & Tynninen 2011, 13, 17.)

Brofenbrennerin ekologisessa teoriassa lapsen kasvu- ja kehitysympäristöjen ajatellaan koostuvan erilaisista kehistä, joissa lapsi ja hänen perheensä vaikuttavat aktiivisesti toinen toisiinsa. Ympäristöt, joissa lapsen kasvun ja kehityksen oletetaan tapahtuvan, jäsennetään ekologisessa teoriassa konteksteiksi, jotka lapsen varttuessa laajenevat. Näitä erilaisia ympäristöjä, joihin lapsi ja hänen perheensä ovat joko suoraan tai välillisesti yhteydessä, kutsutaan Brofenbrennerin mukaan mikro-, meso-, ekso- ja makrotasoiksi. (Salminen & Tynninen 2011, 17.)

Makrosysteemi, johon kuuluvat poliittiset rakenteet ja talous, määrittävät millaiset mahdollisuudet lapsiperheellä on saada tarpeitaan vastaavia palveluita. Mikrosysteemiin kuuluvat ensisijaisesti lapsen lähipiiri eli kodin ja perheen lisäksi myös päiväkotia ja myöhemmin koulu. Siirryttäessä kodin tutusta ja turvallisesta kasvu- ja kehitysympäristöstä päiväkotihoidon maailmaan tapahtuu suuri ja merkittävä muutos sekä lapsen että vanhempien elämässä. Lapsen muodostamien vuorovaikutussuhteiden määrä lisääntyy ja monipuolistuu selkeästi. (Kaskela & Kronqvist 2007, 31.) Tämän tutkimuksen kannalta tärkein ekologisen teorian systeemi on mikrosysteemi, jonka vaikutukset lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä hyvinvointiin ovat suoria. Ne myös muodostavat lapsen hyvinvoinnin toteutumisen kannalta tärkeimmät kasvu- ja kehitysympäristöt. Näihin lapsi muodostaa syvimpiä ja jatkuvimpia siteitä. (Salminen & Tynninen 2011, 17.)

Mesosysteemiin kuuluvat muut merkitykselliset läheiset ihmissuhteet, kuten sukulaiset, ystävät ja viranomaiskontaktit. Nämä tahot myös muodostavat lapsen ja mikrosysteemiin kuuluvien asioiden mesosysteemin. Mesosysteemitasolla tapahtuu ammattilaisten ja lapsiperheiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä yhteisen hoito- ja kasvatustapolua koskevien asioiden suunnittelu. (Huhtanen 2004, 192–194.) Eksosysteemi puolestaan rakentuu yhteiskunnan tukijärjestelmistä sekä vanhempien työoloista ja näiden toimivuus ja joustavuus vaikuttavat merkittävästi lapsiperheen hyvinvointiin (Salminen & Tynni- nen 2011, 17).

Kontekstuaalisen kasvun malli (Kuvio 1) on kasvun ja kasvattamisen viitekehys, jonka keskiössä lapsi nähdään omaan elämäänsä vaikuttavana aktiivisena toimijana ja oppijana. Tämä malli on yksi Brofenbrennerin ekologisen teorian pohjalta luotu teoria. Tähän lapsen intensiiviseen ymmärrykseen voidaan päästä kiinteän vuorovaikutussuhteen kautta. Mallissa kodilla ja päiväkodilla on yhteinen tehtäväalue, jonka he myös yhdessä jakavat. Ympäristöjen keskinäisellä vuorovaikutuksella on tärkeä osa tässä kontekstuaalisen kasvun mallissa. (Salminen & Tynninen 2011, 13.)

KUVIO 1. Kontekstuaalisen kasvun malli (Salminen & Tynninen 2011, viitattu 21.3.2015)

Kontekstuaalisen kasvun malli toimii vankkana perustana päiväkodissa toteutettavalle yhteistoimintaan perustuvalla kasvatusotteella. Siinä nähdään tärkeänä lapsen välittömän kasvuympäristön sekä siinä toimivien lähimpien ja merkityksellisimpien ihmisten keskinäinen vuorovaikutus ja yhteistyö, kasvatuskumppanuus sekä sen yhteys lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kontekstuaalisen kasvun mallissa yhteistyön merkitys selkiytyy ja siitä välittyy lapsen todellinen kokemusmaailma. Keskeisintä on hahmottaa lapsen kasvuprosessi osana laajempaa kokonaisuutta. Kasvatusprosessi liittyy saumattomasti siihen sen hetkiseen todellisuuteen, jossa lapsi kasvaa ja elää. Kasvun kontekstuaalisuutta korostavan orientaation voima on optimistisessä yhteistyössä, jonka avulla lapsen ja häntä hoitavien eri systeemien välille mahdollistetaan harmonia. Lapsen kasvua tulee aina tarkastella kasvattajan, lapsen ja systeemin välisenä yhteisvaikutuksen prosessina. (Salminen & Tynninen 2011, 19.)

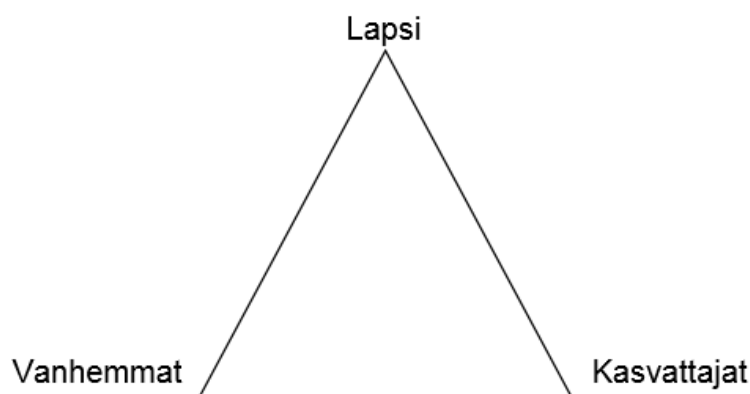
Yhteistyö lapsen elämässä vaikuttavien, hänelle erityisen tärkeiden ihmisten ja lapsesta vastaavien instituutioiden kesken on tärkeää. Kontekstuaalinen kasvun malli korostaa varhaiskasvatuksen alueella erityisesti perheen sosiaalisen ympäristön ja sosiaalisen verkoston tärkeyden tiedostamista vanhempien kasvatustyön tukena. Yhteistyön edellytykset päiväkotihoidossa oleville perheille muodostuvat ja rakentuvat siellä toimivien ammattikasvattajien toimesta. Yhteinen tieto ja ymmärrys lapsen kasvusta, yhteisöllinen ja kokonaisvaltainen kasvattajan rooli ja lapsi näiden tekijöiden keskiössä ovat yhteistyön edellytykset päiväkotihoidossa. (Salminen & Tynninen 2011, 20.)

4 LAPSIPERHEEN JA AMMATTILAISTEN VÄLINEN KASVATUKUMPPANUUS JA YHTEISTYÖ

Päiväkotihoiossa vanhempien ja ammattikasvattajien välinen yhteistyö sisältää kaikenlaisen vanhempien ja varhaiskasvattajien välisen vuorovaikutuksen ja toiminnan (Koivunen 2009, 151). Tässä luvussa kuvaamme tätä lapsen vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välistä toimivaa ja vastavuoroista hyvää yhteistyötä sekä tätä yhteistyötä sisällöllisesti hieman laajempaa ja syvällisempää kasvatuskumppanuutta. Tässä luvussa tarkastelemme myös päiväkotihoidon lastensuojelun avoimuuden tukitoimena ja sitä, mikä on sen merkitys lapsiperheen hyvinvoinnille. Lopuksi kerromme verkostotyöstä.

4.1 Kasvatuskumppanuus lapsiperheen tukena

Varhaiskasvatustyön tekeminen on mahdotonta ilman intensiivistä yhteistyötä lapsen vanhempien kanssa. Vuorovaikutukseen perustuvassa yhteistyössä osapuolina toimivat lapsi, vanhempi ja kasvattaja. Kuvio 2 kuvaa tätä kolmiyhteyttä, joka viittaa siihen, että vanhempien ja työntekijöiden välinen vuorovaikutussuhde vaikuttaa lapseen, lapsen ja työntekijöiden välinen vuorovaikutussuhde vaikuttaa vanhempiin sekä lapsen ja vanhempien välinen vuorovaikutussuhde vaikuttaa työntekijöihin. (Koivunen 2009, 156.)

Kuvio 2. Lapsen, vanhempien ja kasvattajien välinen vuorovaikutuskolmio (Koivunen 2009, viitattu 21.3.2015)

Lapsen suotuisan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen on mahdollista yhdistämällä kaikkien lapselle tärkeiden osapuolten lasta koskeva tietämys hänen hyvinvointinsa parhaaksi (Kaskela & Kronqvist 2007, 22). Ammatilainen tarvitsee työssään sekä omaa että vanhempien asiantuntijuutta. Kasvattajalla on osaamista liittyen yleisellä tasolla kasvatukseen sekä lapsen kasvuun ja kehitykseen. Lisäksi hänellä on asiantuntijuutta havainnoida lapsen mahdollisia eritysvaikeuksia tai erityisen tuen tarpeita. Vanhempien asiantuntijuus lapsestaan on spesifiä, yksilökohtaista. Ainoastaan vanhemmalla voi olla tietoa lapsen historiasta, persoonasta, tavoista, tottumuksista, perheen kulttuurista, arjen elämästä, kodin kasvatuskäytännöistä, lapsen elämänpiireistä tai lapsen suhteista muihin läheisiin ja sukulaisiin tai kavereihin. (Koivunen 2009, 156.)

Viime vuosina Brofenbrennerin ekologisen teorian ja kontekstuaalisen kasvun mallia on alettu soveltaa varhaiskasvatuksessa, mikä on luonut perustan perheen ja päivähoiton kasvatusyhteistyölle eli kasvatuskumppanuudelle (Kekkonen 2012, 35). Kasvatuskumppanuus nähdään vanhempien ja ammattikasvattajien välisenä kasvatusyhteistyönä, jossa vanhemmat ja päiväkodin henkilöstö tietoisesti sitoutuvat toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi (Kaskela & Kekkonen 2006, 17). Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on tukea vanhempien ensisijaista kasvatustavasta omasta lapsestaan ja se on myös perheiden monipuolista ohjaamista ja tukemista niin, että yhteisenä päämääränä on kokonaisvaltaisesti hyvinvoiva lapsi. Perustana kasvatuskumppanuudelle on molemminpuolinen luottamus, tasavertaisuus ja kunnioitus. Varhaiskasvattajilla on vastuu saattaa kasvatuskumppanuus osaksi lapsen varhaiskasvatusta, tällöin yhdistyvät lapselle kahden tärkeän tahon tiedot ja kokemukset, ja lapsi tulee nähdä kokonaisvaltaisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 31.)

Ammattikasvattajien ja lapsiperheiden yhteinen kasvatustehtävä muodostuu lapsen kannalta mielekkääksi kokonaisuudeksi silloin, kun vanhemmat ja kasvatuksen ammattilaiset tekevät kiinteää yhteistyötä eli kasvatuskumppanuutta toistensa kanssa. Perheet nähdään toimijoina ja vanhemmat asiantuntijoina lapsiaan koskevissa asioissa. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät näiden lisäksi molemminpuolinen tieto ja asiantuntemus, ja näitä jakamalla voidaan edistää koko perheen hyvinvointia. Toimiva vuorovaikutus lapsiperheiden ja henkilökunnan välillä mahdollistaa laadukkaan ja hyvän varhaiskasvatuksen toteutumisen päiväkodissa. Toimiva vuorovaikutus sisältää muun muassa keski-

näistä hyväksyntää, avoimuutta, kunnioitusta, luottamusta sekä jaettua vastuuta (Kekkonen 2012, 59). (Koivula 2004, 79–84.)

Varhaiskasvatushenkilöstöltä edellytetään taitoa suhtautua hienotunteisesti jokaiseen perheeseen yksilöllisesti ja kykyä havaita, millainen yhteistyömuoto kullekin lapsiperheelle parhaiten sopii. Kaikki vanhemmat eivät välttämättä syystä tai toisesta halua tai kykene aktiiviseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön ammattikasvattajan kanssa. Osalle vanhemmista riittää, että he saavat jakaa ne arkipäivän kokemukset, sattumukset ja pohdinnat, jotka lapsi viettää päiväkodissa. (Kaskela & Kronqvist 2007, 23.) He haluavat saada palautetta lapsen hoitopäivästä ja siitä, kuinka ammattikasvattajat ovat kohdanneet juuri heidän lapsensa kyseisen päivän aikana. Päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut arkipäivän tilanteista sekä lapsesta mahdollistavat luottamusta ja kasvatuskumppanuutta syventävän suhteen. Mikäli lapsen tai vanhemman käyttäytyminen tai toiminta herättää ammattikasvattajassa huolta, on kasvattajan tehtävänä ottaa asia vanhemman kanssa puheeksi (Koivunen 2009, 15.)

Kasvatuskumppanuus on keino toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja tämä prosessi alkaa siitä hetkestä, kun perhe ottaa yhteyttä ensimmäisen kerran päiväkotipaikkaan ja päättyy silloin, kun lapsi lähtee päiväkodista pois. Kasvatuskumppanuus alkaa tutustumisesta ja aivan ensimmäiseksi jokaiselle päiväkotihoidossa olevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan, ja sitä arvioidaan säännöllisesti vähintään kerran vuodessa. Varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus on ohjata jokaisen yksittäisen lapsen varhaiskasvatusta, niin että koko henkilökunta voi toimia johdonmukaisesti ja huomioida lapsen yksilölliset tarpeet ja vanhempien näkemykset. Henkilöstön tulee huolehtia, että lapsen varhaiskasvatus- ja esiopetuksen suunnitelma muodostavat yhtenäisen ja toimivan kokonaisuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 32–33.)

Kasvatuskumppanuudessa ammattilaiset varhaiskasvatuksessa, koulussa, perhekeskuksessa, lastensuojelussa ja lapsen vapaa-ajan ympäristöissä sitoutuvat lapsen huolenpidon, edun ja oikeuksien edistämiseen yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuus aikuisten yhteisvastuullisena huolenpitona lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta on kaikkien lasten oikeus. Kasvatuskumppanuuden erityisenä tehtävänä

on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen, avun ja suojelun tarve. Lapsen käyttäytymisen, oppimisen ja viihtymättömyyden ongelmat nähdään sosiaalisen yhteistoiminnan ja oppimisympäristön epäkohtina. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32.) Tilanteessa, jossa vanhemmat eivät syystä tai toisesta kykene riittävästi huolehtimaan lapsestaan ja hänen hyvinvoinnistaan, on tärkeintä että lapsi saa tästä huolimatta riittävän hyvän hoidon ja kasvatuksen (Salminen & Tynninen 2011, 18).

4.2 Päiväkotihoidon avohuollon tukitoimena

Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on tukea ja edistää lapsen myönteistä kehitystä sekä vahvistaa ja tukea vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta vastaavien henkilöiden kasvatustarpeita ja -kykyä. Tukitoimia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lapsen vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen kasvatuksesta ja hoidosta vastaavien henkilöiden kanssa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 7:35 §, hakupäivä 10.1.15.)

Lastensuojelullisen tarpeen taustalla on usein tavallisia elämäntilanteita tai poikkeuksellisen koettelevia oloja ja erityisen vaativia tilanteita. Lapsiperhe voi olla hyvin helposti haavoittuva haastavissa elämäntilanteissa ja sitä voivat koetella niin lapsuudessa kuin vanhemmuudessa tapahtuneet muutokset kuten entistä vaativampi tasapainoilu yksilöllisten ja perhekohtaisten tarpeiden kesken. Tilapäinen väsyminen tai äkilliset ennalta arvaamattomat kriisit ja vastoinkäymiset voivat verottaa lapsiperheen voimavaroja siten, että se suistuu perheen lyhytaikaisesti pois raiteiltaan. (Bardy 2013, 41.)

Oppimisvalmiuksien vaarantuminen tai erityisen tuen tarve perheessä ovat tekijöitä, jotka sisällytetään erityisen tuen tarpeisiin ja ne on huomioitava kasvatuksen ja opetuksen järjestämisessä. Tämän takia lastensuojelun tarpeessa tai lastensuojelullisen huolen kohteena olevia lapsiperheitä voidaan pitää päiväkodissa erityistä hoitoa ja tukea tarvitsevinä asiakasperheinä. (Pihlaja 2006b, 13.) Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Ennaltaehkäisevällä lastensuojelulla voidaan edistää ja turvata lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta tilanteissa, jolloin lapsiperhe ei ole lastensuojeluasiakkaana. (Pihlaja & Alijoki 2011, 263.)

Kun päivähoitoa järjestetään avohuollon tukitoimena, kiinnitetään huomiota lapsen ja hänen perheensä erityistarpeisiin, jotka on kirjattu lastensuojelun asiakassuunnitelmaan. Lapsiperheen erityistarpeiden huomioon ottaminen voidaan nähdä olevan osaltaan myös varhaista tukea lapselle ja hänen perheelleen. Päiväkotihoidon kautta saatava muu tuki, kuten erityislastentarhanopettajan tietotaito, tukee lasta ja perhettä parhaimmillaan monimuotoisesti. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015b, hakupäivä 24.4.2015.)

Päiväkotihoidolla avohuollon tukitoimena on keskeinen merkitys lapsiperheen hyvinvoinnille, sillä hoitopäivän aikana lapselle avautuu mahdollisuus mm. toimia virikkeellisessä kasvuympäristössä ja muodostaa kaveri- ja ystävyyssuhteita. Parhaimmillaan lapsen saadessa terveellistä ruokaa ja hellyyttä omien mieltymysten mukaan, hän rohkaistuu ja uskaltaa olla oma itsensä tuttujen aikuisten läheisyydessä. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 128–130.) Hyvällä ja toimivalla päiväkodin tarjoamalla hoidolla, kasvatuksella ja opetuksella on tärkeä merkitys pienten lasten perheille ja heidän hyvinvoinnilleen (Ihalainen & Kettunen 2006, 80).

Päiväkotia avohuollon tukitoimena ja sen merkitystä perheille on tutkittu aiemminkin, mutta yleensä aihetta on lähestytty henkilökunnan näkökulmasta käsin. Holapan ja Hyttisen (2010, 64) tekemästä opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, kuinka aivan tavalliset arkipäivän rutiinit ja turvalliset ihmissuhteet tukevat parhaiten lasta, jolla on epäsäännöllinen elämänrytmi kotiooloissa. Päiväkoti tarjoaa heidän tutkimustulosten mukaan merkittävästi tukea arkipäivätoimintojen ja sisältämiensä vuorovaikutussuhteiden avulla.

Päiväkodin henkilöstöllä on tärkeä lasten hyvinvointia edistävä tehtävä: antaa tarpeellista tukea mahdollisimman varhain lapsille ja heidän perheilleen. Sen tulee auttaa ja tukea lapsiperheitä tarjoamalla heille kasvatuksellista ja ohjauksellista apua arjen haasteisiin ja pulmatilanteisiin. Lasten hyvinvoinnin kannalta olennaista on se, miten lasten ja kasvattajien yhteinen arki toimii. Kun lapsi on sijoitettuna päiväkotiin avohuollon tukitoimena, päiväkodin tulee luoda lapsen elämään selkeä päivärytmi ja antaa mahdollisuus kasvaa ja kehittyä turvallisessa kasvuympäristössä. Päiväkodin perushoito, selkeä päiväjärjestys ja rutiinit, ihmissuhteet, turvallisuus ja pedagoginen toiminta tarjoavat lapselle hänen tarvitsemansa tuen. Päiväkoti voi omalta osaltaan tarjota lapselle niitä puuttuvia hyvinvoinnin osatekijöitä, joita lapsi ei kotiooloissa voi täysin saavuttaa. Hymy, syli,

hoiva, silytys, kiitos, kannustus sekä läsnäolo ovat esimerkiksi tärkeitä lapsen kasvua ja kehitystä tukevia asioita. Perheelle päiväkotikiitos voi merkitä yksinkertaisimmillaan lapsen konkreettisia hoito- ja kasvatusohjeita tai keskustelu- ja kuunteluapua. (Koivunen 2009, 9, 16–17.)

Uitto ja Vuolasmaa (2011, 29–30, 45–46) tuovat opinnäytetyössään esille, kuinka avo-
huollon tukitoimena päiväkotikiitos sijoitettujen lasten erityistarpeet otetaan päiväkodissa hyvin huomioon, vaikka lastensuojelun asiakasperheet ovat haasteellisia ja tarvitsevat enemmän tukea arjessa selviämiseen. Opinnäytetyön tuloksista käy selville, että vanhemmat tarvitsevat paljon tukea perushoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa. Myös ihan normaaleihin arkisiin asioihin, kuten ruokailuun, lepoon ja kasvatuksellisiin kysymyksiin, tarvitaan ohjausta. Elämänhallinnan parantamiseen ja edistämiseen sekä elämänrytmin normalisoitumiseen kaivataan myös apua. Vanhemmat tarvitsevat tulosten mukaan keskusteluapua ja konkreettisia neuvoja auttamaan arjessa jaksamisessa.

4.3 Päiväkodin verkostotyö

Verkostomainen työtapa on hyvin tavallista, kun lapsi on päiväkodissa avo-
huollontukitoimena tai hänellä muutoin on erityisen tuen tarvetta. Lapsen ja hänen perheensä hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan moniammatillista yhteistyötä koko perheen ympärille. (Pihlaja 2006a, 19.) Tämän tutkimuksen yhteistyöpaikkakunnalle tehdyssä kehityshankkeessa moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri ammattilaisten ja asiantuntijoiden välistä yhteistyötä, jossa asiakas otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti. Moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvata eri asiantuntijoiden työskentelynä, jossa pyrkimyksenä on huomioida asiakkaan kokonaisuus; perheen ja lapsen kokonaistilanteesta lähtevä toimintaideologia sekä elämäntilanteen kohentamiseen pyrkivä työskentelyote.

Verkostomainen työtapa edellyttää vanhempien kanssa yhteistä sopimusta siitä, miten jatkossa tullaan yhdessä toimimaan (Pihlaja 2006a, 19). Tyypillisiä yhteistyökumppaneita päiväkodin työntekijöille ovat esimerkiksi neuvolat, perheneuvolat, sosiaalityö, lastensuojelu, perhetyöntekijät, puheterapeutit, toimintaterapeutit, fysioterapeutit ja kaikkein tärkeimpänä osapuolena tietenkin vanhemmat (Koivunen 2009, 13).

Verkostotyöllä on suuri merkitys päivähoitolle ja samalla kaikille osapuolille, koska sillä voidaan ehkäistä päällekkäistä työtä ja samaa lasta koskevien ristiriitaisten viestien poistumista. Lisäksi verkostotyö tukee mahdollisuutta oppia toinen toisiltaan ja saamaan lapsesta ja hänen perheestä kokonaisvaltaisen näkemyksen. (Koivunen 2009, 13.)

Päiväkodin henkilökunnalla tulee olla riittävästi tietoa lapsesta ja hänen perheensä tilanteesta, jotta he voivat tukea ja edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Ensisijaisen tärkeää lastensuojelun piirissä oleville lapsille on saada osakseen emotionaalista ja sosiaalista tukea sekä tuettua varhaiskasvatusta, vaikean ja heistä itsestään riippumattoman elämäntilanteen vuoksi. Lasten hoidossa, kasvatuksessa ja opetuksessa näkyy ekologiseen teoriaan pohjautuen yhteistyö päiväkodin ja vanhempien välillä. Tavoitteena on yhdessä perheen kanssa arvioida niitä tarpeita, jotka vaikuttavat lapsen kehitykseen. Perheiden osallistaminen yhteiseen päämäärään ja tavoitteisiin lapsen kehityksen tukemiseksi alkaa perheen kuulemisella ja koko lapsiperheen valmistamisella tulevaan hoitosuhteeseen. (Suhonen & Kontu 2006, 30.)

Monenlaisen tietotaidon yhdistämistä tarvitaan, koska yksi ammattiryhmä ei pysty hallitsemaan kaikkea sitä tietoa, mitä tukea tarvitsevien perheiden elämäntilanteissa, ennaltaehkäisevässä ja varhaisessa tukemisessa tarvitaan. ”Huolen harmaalla vyöhykkeellä” toimiessa yhteistyön merkitys on oleellista, kun ei tiedetä, mitä pitäisi tehdä, kenen pitäisi toimia ja mitä siitä seuraa. Moniammatillisen yhteistyön ja verkostoitumisen avulla voidaan paremmin kohdata ja vastata asiakkaiden ja henkilöstön muuttuviin tarpeisiin. Sen tavoitteena on tuoda työskentelyyn useita eri tiedon ja osaamisen näkökulmia, prosessoida niitä, pyrkiä muodostamaan pirstaleisuudesta mahdollisimman kokonaisvaltaisen käsitys ja tunnistaa yhteinen päämäärä. Toisen antama palaute toimii uusien ajatusten testaamisen välineenä ja ymmärryksen syventäjänä, jolloin voidaan puhua yhteisöllisesti tapahtuvasta tiedon luomisesta. (Tutkimuksen paikkakunnan kehittämishankkeen loppuraportti 2013.)

Lainsäädännön nojalla jokaista lasta tulee suojella kaikenlaiselta kaltoin kohtelulta tai ylipäättään laiminlyönniltä. Varhaiskasvatuksessa tulee tarjota vanhemmille monipuolisia yhteistyö- ja tukimuotoja. Tilanteessa, jossa lapsi tarvitsee erityistä tukea, esimerkiksi päiväkotihoidon avoimuuden tukitoimena, vanhempia on autettava tarkastelemaan tilannetta ja esitellä heille mahdollisia palveluja ja tukimuotoja heidän tarpeidensa mu-

kaan. Vanhempien ja ammattilaisten välillä tulee olla luottamuksellinen yhteistyösuhde, jossa kunnioitetaan perheen kulttuurisia eroavaisuuksia tai erilaisia arvoja, uskomuksia ja selviytymiskeinoja. Perheillä on kuitenkin aina oltava mahdollisuus valita, kuinka paljon he jaksavat ja kykenevät osallistua yhteistyöhön. Päätös lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen ja päiväkotihoidon on vanhemmilla, paitsi tilanteissa jossa lapsen etu tätä edellyttää. Silloin viranomaisilla on oikeus ja velvollisuus taata lapselle turvallinen ja kasvua ja kehitystä tukeva kasvu ympäristö. (Suhonen & Kontu 2006, 29–30.)

Yhteistyö lastensuojelun ja päivähoidon välillä saattaa toisinaan olla riittämätöntä, eikä päivähoidon henkilökunnalla näin ollen aina ole tarvittavia resursseja auttaa ja tukea lapsiperheiden hyvinvointia parhaalla mahdollisella tavalla. On tilanteita, joissa lastensuojelu sijoittaa lapsen päiväkotiin avohuollontukitoimena ilman, että se tiedottaa lainkaan henkilökuntaa lapsen ja hänen perheensä tilanteesta ja siellä mahdollisesti ilmeneistä pulmista. Näin päiväkodin henkilökunta ei voi antaa kaikkea sitä hyötyä ja tukea perheen hyvinvoinnin edistämiseen, kun sillä ei ole tarvittavia resursseja tämän tavoitteen toteuttamiselle. Se ei voi auttaa ja palvella perhettä jos se ei tiedä mitä siltä odotetaan. (Junttila 2004, 15.)

Tutkimuksen paikkakunnalla on luotu lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyölle toimintamalli, kun huoli lapsen hyvinvoinnista herää päivähoidossa tai kun lapsi sijoitetaan avohuollon tukitoimena päivähoidon. Mallissa painottuvat ennaltaehkäisevä työ, sujuva tiedonsiirto sekä selkeä vastuun ja tehtävien jakaminen toimijoiden kesken. Yhteistyön tueksi on luotu käytäntö moniammatillisesta aloituskeskustelusta, joka on vasta otettu kentälle käyttöön. Aloitekeskusteluun osallistuvat vanhempien lisäksi lastensuojelu, päivähoito ja muut tarvittavat ja vanhempien hyväksymät tahot. Malli tukee aikuisten yhteisvastuullista huolenpitoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Toimintamalli on tarkoitettu varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun työntekijöille. Sen on tarkoitus edistää vanhempien osallisuutta lasta koskevissa asioissa. Yhteinen työ rakentuu varhaisen puuttumisen ja kasvatuskumppanuuden teemoille. Yhteistyön haasteiksi on koettu, että tieto ei kulje riittävästi päivähoitoyksiköiden ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kesken, lapsen vastuusosiaalityöntekijä ei ole tiedossa tai häntä on vaikea tavoittaa tai vastaavasti sosiaalityöntekijä ei välttämättä tiedä päivähoitoon sijoitetun lapsen hoitajia. (Tutkimuksen paikkakunnan kehittämishankkeen loppuraportti 2013.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksemme *tarkoituksena* on kuvailla vanhempien kokemuksia päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille. *Tavoitteena* on pyrkiä edistämään ja kehittämään lapsen edun sekä hänen perheensä hyvinvoinnin toteutumista, tukemista ja varmistamista mahdollisimman tehokkaasti ihmisarvoa kunnioittavin keinoin.

Saamaamme tietoa on mahdollista *hyödyntää* päiväkotihoidon kehittämiseen avohuollon tukitoimena. Vanhemmilta saatu tieto edistää sellaisten toimintamenetelmien kehittämistä, joiden avulla on mahdollista parhaiten vastata lapsiperheiden tarpeisiin ja heidän hyvinvoinnin tukemisen haasteisiin. Vanhemmilta saatu kokemuksellinen tieto lisää myös lastensuojelun sekä varhaiskasvatushenkilöstön tietoisuutta vanhempien ajatuksista ja näkemyksistä päiväkotihoidon merkityksestä lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä. Tämän lisääntyneen tietoisuuden avulla työntekijöiden on mahdollista kehittää omia työtapojaan lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukemisessa.

Koemme tärkeäksi saada tietoa palvelun käyttäjiltä eli lasten vanhemmilta. Tutkimus voi kehittää vanhempien ja päivähoidon henkilöstön yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta, ja näin vanhemmuutta ja jaksamista voidaan tukea entistäkin paremmin. Tutkimuksen myötä myös lastensuojelu saa konkreettista tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista ja tukitoimen vaikuttavuudesta. Tutkimuksesta saatu tieto voi auttaa ymmärtämään vanhempia ja heidän kokemusmaailmaansa paremmin. Lisäksi tutkimus antaa arviota lastensuojelulle päiväkodin onnistumisesta tukitoimena. Siksi onkin oleellista tutkia lapsiperheiden tilannetta ja ajatusmaailmaa ja sitä, kuinka heidän tarpeisiinsa vastataan.

Sosionomin kompetenssit ohjaavat toimintaamme. Tärkeimpinä ja oleellisimpina tämän työn kannalta pidämme palvelujärjestelmä- sekä asiakastyöosaamista. Lisäksi huomioimme sosiaalialan eettisen osaamisen, arvot ja ammattieettiset periaatteet. Saamme päiväkotihoidon asiakkailta, lapsiperheiltä, tärkeää tietoa heidän hyvinvoinnistaan, ja sen avulla osaamme tulevaisuudessa kohdata perheet entistä paremmin. Palvelujärjestelmäosaamisessa on tärkeää hallita palveluohjaus, sekä taito suunnata ja koota tarpeenmukaisia palveluita erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden tueksi sekä

toimia moniammatillisissa verkostoissa. Asiakastyöosaamisessa on tärkeää edistää tasarvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkiä huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmasta. Asiakastyöosaamisessa on myös tärkeää soveltaa erilaisia teoreettisia lähestymistapoja ja työmenetelmiä tarkoituksenmukaisesti, arvioida niitä sekä tukea ja ohjata erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan. Tutkimuksessa on kyseessä ihmisen hyvinvointi ja sen arvioiminen. Sosiaalialan ammattilaisina meidän tulee edistää näitä asioita työssämme. Tämä tukee lapsen etua ja koko perheen hyvinvointia. Kun ymmärrämme asiakkaan tarpeet, niin osaamme tukea voimavarojen käyttöönottoa ja vahvistumista yksilön kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja elämäntilanteissa. (ECTS – kompetenssit 2012, Hakupäivä 3.9.2013.; Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 67, 100, 166.)

Saamme tutkimuksen myötä tietoa, jota voimme hyödyntää toimiessamme tulevaisuudessa esimerkiksi lastensuojelussa tai päivähoidossa. Saamme osaamista ja keinoja erilaisten asiakkaiden tukemiseen ja ohjaamiseen. Tavoitteena on saada uusia keinoja osallisuutta tukevaan ammatilliseen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteeseen, kun tiedämme vanhempien konkreettiset toiveet. Lisäksi haluamme vahvistaa omaa ymmärrystä hyvinvoinnin merkityksestä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä vahvistaa omaa kykyä nähdä erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden palvelutarpeita.

Tutkimuksen avulla voimme kehittää ammatillisia valmiuksiamme lasten ja perheiden tukemisessa. Voimme tukea vanhemmuutta erityisesti silloin, kun kysymyksessä on päiväkotihoidon lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Saamme arvokasta kokemuksellista tietoa, jollaista on melkein mahdotonta löytää muualta, esimerkiksi alan kirjallisuudesta.

Tutkimuksen tutkittavia kohteita ovat yhteistyö päiväkodin henkilökunnan kanssa ja lapsiperheen hyvinvoinnin tukeminen. Huomioimme tutkimuksessa päiväkodin merkityksen lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä. Menemällä lähelle ihmisten arkea on mahdollista tavoittaa yksilön tai yhteisön autenttinen ja tosimaailma ja saada tietää ”miten asiat ovat” (Naturalistinen perinne) (Hurtig 2003, 52).

Haastattelun avulla pyrimme löytämään vastauksia tutkimuskysymykseen. Pyrkimyksenä on selvittää, miten vanhemmat kokevat hyvinvoinnin toteutuvan ja miten lasten päi-

väkotihoito ja yhteistyö päiväkodin kanssa edesauttavat hyvinvoinnin saavuttamista. Kohderyhmän valinnassa kriteerinä on vähintään puolen vuoden päiväkotihoito avo-
huollon tukitoimena, jotta kokemusta palvelusta olisi riittävästi.

Tutkimuskysymys on:

1. Millaisia kokemuksia vanhemmilla on päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimusmetodologia

Tutkimuksessamme on näkökulmana fenomenologis-hermeneuttinen tieteenfilosofia. Fenomenologia tutkii kokemuksia, jotka tässä yhteydessä käsitetään ihmisen kokemuksellisenä suhteena omaan elämäntodellisuuteen. Hermeneutiikalla tarkoitetaan yleisesti teoriaa tulkinnasta ja ymmärtämisestä. Hermeneuttinen ulottuvuus tulee mukaan fenomenologiseen tutkimukseen tulkinnan tarpeen myötä. (Laine 2007, 28–31.)

Tutkimuksemme tarkoitus on olla kuvaileva tutkimus, jossa tuodaan esille vanhempien kokemukset päiväkotihoidon merkityksestä lapsen ja perheen hyvinvoinnille, kun kyseessä on lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Juuri tämä seikka tuo fenomenologisuuden tutkimukseemme. Hermeneutiikka puolestaan tulee esille, kun haastateltavat pukevut kokemuksensa sanoiksi ja me pyrimme löytämään ilmaisuista mahdollisimman oikeanlaisen tulkinnan.

Päädyimme valitsemaan laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen, koska laadulliset tutkimusmenetelmät ovat tässä tutkimuksessa tarkoituksenmukaisempia kuin määrälliset, kyseessä on ihmisten aitojen kokemusten tutkiminen ja niiden kuvaileminen mahdollisimman monipuolisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Kvalitatiivisen tutkimuksen olennaisia piirteitä ovat kokonaisvaltainen tiedonhankinta ja aineiston kerääminen luonnollisissa, todellisissa tilanteissa, ihmisen suosiminen tiedon hankinnan välineenä, laadullisten metodien käyttö aineiston hankinnassa, kuvailevan analyysin käyttö, kohdejoukon valinta tarkoituksenmukaisella tavalla sekä tapausten käsittely aineutlaatusina. (Hirsjärvi ym. 2009, 161, 164.)

Tutkimuksemme on tapaustutkimus. Tapaustutkimukseksi kutsutaan tutkimusstrategiaa, jossa tarkoituksena on tutkia syvällisesti vain yhtä tai muutamaa kohdetta tai ilmiökokonaisuutta (KOPPA Jyväskylän yliopisto 2014a, hakupäivä 2.4.2014). Tutkimuksessamme tutkitaan yhden vanhemman kokemusta päiväkotihoidosta erään kunnan lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Tyypillistä tapaustutkimukselle on valita tutkimus-

kohteeksi yksittäinen tapaus, tilanne, tapahtuma tai joukko tapauksia, joiden tarkastelussa kiinnostuksen kohteena ovat usein prosessit. Yksittäistapauksia pyritään tutkimaan niiden luonnollisessa ympäristössä kuvailemalla yksityiskohtaisesti tutkittavaa ilmiötä. Kuvailevat menetelmät eivät välttämättä pyri selittämään ilmiöiden välisiä yhteyksiä, testaamaan hypoteeseja, tekemään ennusteita, vaan tavoitteena on tutkimuskohteen ominaispiirteiden systemaattinen, tarkka ja totuudenmukainen kuvailu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, hakupäivä 2.4.2014.)

Tapausta tutkimalla pyritään lisäämään ymmärrystä tietystä ilmiöstä pyrkimättä kuitenkaan yleistettävään tietoon (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, hakupäivä 2.4.2014). Valitsimme tapaustutkimuksen, koska haluamme ymmärtää kohdetta syvällisesti ja huomioida siihen liittyvän kontekstin (olosuhteet, taustat yms.).

Tutkimuksemme taustalla vaikuttaa myös holistinen ihmiskäsitys, jonka mukaan ihmisen perusmuotoisuus voidaan esittää kolmijakoisena. Nämä perusmuodot ovat *tajunnallisuus*, *kehollisuus* ja *situationaalisuus*. *Tajunnallisuudella* tarkoitetaan ihmisen psyykkis-henkistä olemassaoloa, joka koostuu inhimillisten kokemusten kokonaisuudesta. Tajunnallisuuden olemus tulee todeksi mielen ilmenemisessä ja niiden keskinäisessä organisoitumisessa. Mieli on sitä, jonka avulla ymmärrämme, tunnemme, tiedämme, uskomme jne. asiat ja ilmiöt joksikin. Mieli ilmenee tai koetaan aina jossakin elämyksessä eli tajunnan tilassa. *Kehollisuudella* tarkoitetaan ihmisen fyysistä olemassa oloa sekä elintoimintoina näyttäytyviä orgaanisia tapahtumia. *Situationaalisuudella* tarkoitetaan ihmisen kietoutuneisuutta todellisuuteen oman elämäntilanteensa kautta ja mukaisesti. Ihmistä ei voida käsittää ilman maailmaa, jossa hän elää. Maailmalla tai todellisuudella tarkoitetaan tässä kaikkea sitä konkreettisesti ja ideaalisesti olemassa olevaa, johon ihmiset yleensä voivat olla suhteessa, kuten yhteiskunnalliset olot, kulttuuri, arvot ja normit ja tavat ja tottumukset. Puolisot, lapset, koti, ystävyysuhteemme jne. ovat itse kunkin ainutkertaisia, omia ja usein myös ainutlaatuisia elämäntilanteen rakennetekijöitä. (Rauhala 2005, 32, 33–35.)

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Käytämme puolistrukturoitua teemahaastattelua, koska se sopii tutkimuksiin, joissa käsitellään arkoja aiheita tai joissa halutaan selvittää heikosti tiedostettuja asioita: arvostuksia, ihanteita ja perusteluja. Käytettäessä puolistrukturoitua teemahaastattelua haastattelun aihepiirit, teema-alueet, ovat kaikille haastateltaville samat ja ne on valittu ennalta ja siinä tutkijalla on kontrolli haastattelun etenemisestä, mutta hän sallii haastateltavan määritellä haastattelun sisällön. Tämä vapauttaa pääosin haastattelun tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48).

Teemahaastattelussa ei ole tarkasti määritelty kysymysten muotoa tai esittämisjärjestystä, vaan se etenee ennalta määriteltyjen ja olennaisten teemojen mukaan. Haastattelijalla on mahdollisuus vaihdella kysymysten järjestystä ja sanamuotoa ja siinä haastateltava voi tuoda omia kokemuksia ja määritelmiä hyvin esille. Teemahaastattelu huomioi, että ihmisten tulkinnat asioista ovat tärkeitä. Lisäksi teemahaastattelussa vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat voivat vastata omin sanoin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

Teemahaastattelun avulla pyritään ymmärtämään ja saamaan käsitys tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, jota tutkija pyrkii avaamaan teemojen avulla. Teemojen ja niitä tarkentavien kysymyksien avulla tutkija saa haastateltavasta tietoa ja ymmärrystä osaksi tutkimuksen kokonaisuutta. Jotta haastattelun aiheet eli teemat voidaan laatia, tulee tutkijalla olla jonkinlainen ennakkokäsitys ilmiöstä. Tutkija laatii teemahaastattelurungon näiden ennakkokäsitystensä pohjalta. Haastattelun aikana voi nousta esille myös uusia aihealueita, joihin haastattelijan pitää tarttua. (Kananen 2014, 72, 77.)

Tutkimuksemme teemat lähtivät muodostumaan tutkimuskysymyksestä, millaisia kokemuksia vanhemmilla on päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille. Hankkiesamme opinnäytetyön aiheeseemme sopivaa kirjallisuutta, nousi teoriasta teemoiksi päiväkotiperheen hyvinvoinnin tukijana; lapsen tarpeisiin vastaaminen, kasvu ja kehitys; vanhemmuus; päiväkodin merkitys perheelle ja yhteistyö. Lopuksi päätimme kysyä vielä kehittämissuhteita päiväkodille. Omien ennakkokäsitysten ja teoreettiseen vii-

tekehykseen tutustumisen jälkeen laadimme teemahaastattelurungon (LIITE 1) haastattelun tueksi. Runko toimii avainkysymysten eli teemoitettujen kysymysten pohjana.

6.3 Aineistonkeruu ja kohderyhmä

Opinnäytetyön aiheen varmistuttua olimme ensin yhteydessä erään kunnan sosiaalitoimeen ja kerroimme opinnäytetyömme aiheesta ja halustamme saada tietoa ja aineistoa opinnäytetyömme tutkimuskysymykseen vastaamista varten. Alustavien keskusteluiden perusteella sovimme tapaamisen yhdessä tämän sosiaalitoimen kanssa. Käydyssä tapaamisessa kerroimme yhteistyötahollemme yhteisestä mielenkiinnostamme opinnäytetyön aihealuetta kohtaan ja halustamme saada toteuttaa tutkimuksemme kyseisen kunnan kanssa yhteistyössä. Myönteisen suhtautumisen myötä tutkimustamme kohtaan ja saatuaamme kannustusta toteuttaa tämän kaltainen tutkimus, aloimme keskittyä tutkimusluvan hankkimiseen.

Saimme tutkimusluvan kesäkuussa 2014 ja pääsimme keskittymään haastateltavien etsimiseen ja pohtimaan, kuinka tavoittaisimme heidät parhaiten. Tavoitteena oli alun perin haastatella kaksi–neljä (2–4) perhettä. Kriteerinä oli, että perheen lasten tulee olla ollut avohuollon tukitoimena päiväkodissa vähintään kuusi (6) kuukautta. Vaikka ajankohtana kesä ei ollut paras mahdollinen, lähestyimme mahdollisia haastatteluun osallistuvia lastensuojelun avohuollon tukitoimen piirissä olevia perheitä kirjeitse (LIITE 2). Tämä oli mahdollista toteuttaa yhteistyössä kyseisen kunnan sosiaalitoimen kanssa. He olivat yhteydessä perheisiin, mutta ensimmäisellä kyselykerralla emme saaneet lainkaan yhteydenottoja määräaikaan mennessä. Päädyimme toiseen yhteydenottokertaan (LIITE 3).

Toisella kerralla yksi vanhempi otti yhteyttä ja kertoi halustaan osallistua tutkimukseemme. Tämän jälkeen välitimme vanhemmalle enemmän tietoa opinnäytetyömme sisällöstä ja kerroimme tarkemmin tutkimuksestamme ja sen toteutustavasta. Annoimme vanhemmalle myös mahdollisuuden lähestyä meitä häntä askarruttavien kysymysten puitteissa, mikäli jokin asia opinnäytetyössämme askarruttaisi häntä. Koimme tärkeäksi tehdä haastattelun vanhemman ehdoilla ja hänen aikataulunsa mukaisesti, jotta työsämme jäisi hänelle mahdollisimman mukava ja positiivinen vaikutelma.

Itse haastattelu, johon osallistui toinen vanhemmista, järjestettiin haastateltavan toiveiden mukaisesti hänen kotonaan syyskuussa 2014. Loimme haastattelutilanteesta mahdollisimman rauhallisen ja lämpimän, jotta haastateltava kokisi olonsa turvalliseksi ja jotta hänen olisi helpompi kertoa ajatuksistaan.

Varasimme haastattelulle reilusti aikaa, jotta haastateltava voisi kertoa kokemuksistaan omin sanoin, rauhassa ilman kiireen tuntua. Äänitimme haastattelun varmuuden vuoksi kahdella nauhurilla, jotta kaikki haastattelumateriaali saatiin varmasti talteen ja pystyimme käymään haastattelumateriaalin analysointivaiheessa läpi yhä uudelleen, sanasta sanaan.

Toteutimme haastattelun parihaastatteluna, jossa toinen tutkija haastatteli ja toinen tarkkaili, teki muistiinpanoja ja tarvittaessa esitti lisäkysymyksiä. Haastattelurunko oli koko haastattelun ajan esillä ja haastattelu eteni rungon mukaisesti. Esitimme myös joitain lisäkysymyksiä. Näin pystyimme antamaan haastateltavalle kaiken huomiomme ja kykenimme keskittymään haastateltavan kuunteluun ja tekemään tilanteesta luontevan.

Ennen haastattelua kerroimme haastateltavalle keitä olemme ja mistä tutkimuksessamme on kysymys ja miten haastattelu etenee. Toimme haastateltavalle esille, että haastattelu tehdään vain, mikäli hän edelleen haluaa siihen suostua ja että hänellä on mahdollisuus ihan milloin vain pitää taukoa tai keskeyttää haastattelu niin halutessaan. Lisäksi haastateltavalla olisi halutessaan mahdollisuus olla vastaamatta esittämiimme kysymyksiin. Haastattelua varten olimme tehneet, kuten edellä kuvailimme, teemahaastattelurungon ja sen mukaisesti esitimme opinnäytetyömme teemoihin liittyviä kysymyksiä.

6.4 Tutkimusaineiston analysointi

Haastattelujen analysointi oli tarkoitus tehdä aineistolähtöisellä laadullisella eli induktiivisella sisällönanalyysillä. Teemoittelu tuli kuitenkin kyseeseen, koska haastateltavia saatiin vain yksi. Teemoittelu on suositeltava aineiston analysointitapa jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemisessa ja tällöin aineistosta voi kätevästi poimia käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. (Eskola & Suoranta 2001, 178.)

Teemoittelu on laadullisen analyysin perusmenetelmä, jossa tutkimusaineistosta pyritään hahmottamaan keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan ja siinä korostuu teeman sisältö; mitä teemasta on sanottu tai mitä asioita siihen katsotaan sisältyvän (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2014, hakupäivä 23.10.2014). Teemoiksi voidaan hahmottaa sellaisia aiheita, jotka toistuvat aineistossa muodossa tai toisessa. Teemoittelu analyysimenetelmänä etenee teemojen muodostamisesta ja ryhmittelystä niiden yksityiskohtaisempaan tarkasteluun. (KOPPA Jyväskylän yliopisto 2014b, hakupäivä 23.10.2014.)

Teemoittelussa aineistosta voi nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Aineistosta on ensin pyrittävä löytämään ja sen jälkeen eroteltava tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. (Eskola & Suoranta 2001, 174.) Aineistosta etsitään varsinaisia teemoja alustavan luokittelun jälkeen. Ideana on etsiä tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2014, hakupäivä 23.10.2014.)

Teemahaastattelulla tehty aineistonkeruu pilkotaan teemojen mukaan eli teemahaastattelu antaa valmiin jäsennyksen aineistoon. Aineisto voidaan rakentaa myös uudeksi teemarungoksi, jota vasten tutkija analysoi aineistoaan. Tällöin teemarunko voidaan teemoitella jonkin prosessin mukaan. Tätä kutsutaan aineistolähtöiseksi teemoitteluksi. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2014, hakupäivä 23.10.2014.)

Teimme aineiston analysoinnin aineistolähtöisellä teemoittelulla. Aloitimme analysoinnin kirjoittamalla nauhoitetusta haastattelusta puhtaaksi kaikki haastateltavan sanomiset. Näin välttyimme siltä, että mitään tärkeää materiaalia ei jäänyt huomioimatta ja tutkimuksen ulkopuolelle. Puhtaaksi kirjoitettua, litteroitua tekstiä tuli 15 sivua ja pelkistykseen jälkeen sivumäärä väheni kymmeneen.

Seuraavassa vaiheessa tutkimme haastateltavan sanomiset ja etsimme sieltä perheen kokemuksiä tutkimuskysymykseen liittyen. Alleviivasimme nämä sanomiset. Teemat nousivat aineistosta, haastattelun teemoja emme käyttäneet tässä vaiheessa. Ryhmittelimme haastateltavan sanomiset omiin kategorioihin ja samankaltaiset sanomiset yhdistimme samojen otsikoiden alle. Teemoja muodostui kymmenen (10) kappaletta: kasvatusvastuun jakaminen päivähoidon kanssa, tuki ja päivärytmi, ymmärrys ja empatia, lasten tunteiden näyttämisen salliminen ja käsittely päiväkodissa, oma hyvinvointi ja jaksami-

nen, avoin yhteistyö, kasvatus- ja keskusteluapu, henkilökunnan ammatillisuus ja eettisyys työssä, syyllisyyden tunne lasten hoitoon viemisestä, ja yhteistyötahot. Näistä etsimme vielä samankaltaisuuksia ja muodostimme pääteemat tuloksien esittelyä varten. Aineiston analysoimme yhdessä, näin välttyimme siltä, etteivät henkilökohtaiset mielipiteemme vaikuttaneet tuloksiin ja että olimme yhtä mieltä perheen kokemuksista hyvinvointiin liittyen.

Esimerkki aineiston analyysistä:

Vanhemman vastauksia ja kommentteja:

- *”tukena arjessa ja niissä kasvatushommissa*
- *vastuu on jäänyt niinku mulle itelle*
- *niinku raskasta tietyissä asioissa kantaa se vastuu yksin*
- *saapi tavallaan niinku sitä vastuuta vähän niinku jaettua*
- *tosi suuri semmoinen asia”*

Tutkijoiden tulkinta:

- ➔ Kasvatusvastuun jakaminen päivähoidon kanssa (alateema)

Pääteemat muodostuivat alateemoista seuraavasti:

Kasvatusvastuun jakaminen päivähoidon kanssa, tuki ja päivärytmi, ymmärrys ja empatia, lasten tunteiden näyttämisen salliminen ja käsittely päiväkodissa = PÄIVÄKODIN TIEDOLLINEN JA TOIMINNALLINEN TUKI LAPSIPERHEELLE

Oma hyvinvointi ja jaksaminen = PÄIVÄKOTIPALVELUN TARJOAMA TUKI VANHEMMAN JAKSAMISELLE

Avoin yhteistyö, kasvatus- ja keskusteluapu, henkilökunnan ammatillisuus ja eettisyys työssä, syyllisyyden tunne lasten hoitoon viemisestä, yhteistyötahot = YHTEISTYÖ ERI TOIMIJOIDEN VÄLILLÄ

6.5 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen toteuttamista ja tutkimuksen luotettavuutta ei voida pitää toisistaan erillisinä tapahtumina. Viime kädessä laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä. Luotettavuuden arvioinnin kohteena ovat juuri tutkijan tutkimuksessaan tekemät valinnat, ratkaisut ja teot. (Vilka 2005, 158–159.)

Luotettavuuden arviointia tehdään koko ajan suhteessa teoriaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, analyysitapaan, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan ja johtopäätöksiin. Tutkijan on pystyttävä kuvaamaan ja perustelemaan tekemiään valintoja tutkimusprosessin edetessä. (Vilka 2005, 160.)

Tutkimuksemme teoreettinen viitekehys muodostui luotettavasta ja ajankohtaisesta kirjallisuudesta sekä ajan tasalla olevasta lainsäädännöstä. Perehdyimme myös huolellisesti aikaisemmin eri yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa tehtyihin tutkimuksiin ja käytimme tutkimuksia osana omaa tutkimusprosessiamme antaen niille arvoa käyttökelpoisina vertailukohteina.

Tutkimuksemme luotettavuutta lisäsi asianmukainen aineistonkeruumenetelmä sekä kohderyhmän rajaaminen. Oli tärkeää huomioida, kuinka kauan lapsi oli ollut päivähoitossa, jotta aineistoa saatiin perheiltä, joilla oli riittävästi kokemusta päivähoitosta. Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi myös se, että aineistonkeruun kaikki vaiheet raportoitiin avoimesti, mutta tietysti tietosuoja huomioon ottaen. Itse aineistonkeruu tapahtui suunnitelmien mukaan ja sen luotettavuus huomioitiin niin, että haastattelu tehtiin pari-haastatteluna asianmukaisin haastatteluvälinein.

Haastatteluaineisto on aina konteksti- ja tilannesidonnaista ja siitä syntyy se pulma, että tutkittavat saattavat puhua haastattelutilanteessa toisin kuin jossakin toisessa tilanteessa. Tämä asia tulee ottaa huomioon tuloksia tulkitessa: tulosten yleistämisessä ei pidä liioitella. Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää myös se, että haastattelussa on taipumuksena antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Haastateltava voi haluta esiintyä esimerkiksi hyvänä kansalaisena tai moraaliset ja sosiaaliset velvollisuudet täyttävänä ihmisenä. (Hirsjärvi ym. 2009, 206–207.)

Haastatteluaineiston luotettavuus riippuu myös sen laadusta. Haastatteluaineistoa ei voida sanoa luotettavaksi, jos vain osa haastateltavista on haastateltu, jos tallenteiden kuuluvuus on huonoa, jos litterointi ei noudata samoja sääntöjä alussa ja lopussa tai jos luokittelu on sattumanvaraista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 185.)

Saimme luotua haastattelutilanteesta rennon ja avoimen. Haastateltava oli yhteistyöhaluinen ja vastasi esitettyihin kysymyksiin avoimesti ja mielestämme rehellisesti. Vastaukset olivat mielestämme luotettavia, koska niistä oli havaittavissa aito kokemus päiväkotihoidosta. Koimme, että vastaukset olivat todenmukaisia ja omakohtaisia.

Aineiston käsittelyssä luotettavuutta lisäsi aineiston analysointi yhdessä koko tutkimusryhmän kanssa. Myös tutkimustulokset ja johtopäätökset on tehty yhdessä, näin varmistuimme, että kaikki tutkimuksen kannalta oleellinen tieto tuli hyödynnettyä yhteisymmärryksessä.

Säilytimme kaiken materiaalin (haastatteluaineisto, tiedot perheistä jne.) asianmukaisella tavalla, niin etteivät ne voi joutua ulkopuolisten nähtäväksi tai että haastateltavat olisivat tunnistettavissa. Lopuksi hävitimme kaiken luottamuksellisen materiaalin asianmukaisella tavalla.

6.6 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen tekeminen kietoutuu monella tavalla hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen eli tutkimusetiikkaan. Se kulkee mukana tutkimusprosessin ideointivaiheesta aina tutkimustuloksista tiedottamiseen. Tutkimusetiikan noudattaminen velvoittaa kaikkia tutkimuksen tekijöitä samalla tavalla. (Vilkkä 2005, 29.)

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkija osoittaa tehdyllä tutkimuksellaan sekä tiedonhankinnan, tutkimusmenetelmien että tutkimustulosten johdonmukaista hallintaa. Se velvoittaa tutkijan noudattamaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä ja tulosten esittämisessä. Tutkijan on noudatettava tutkimusta tehdessään tutkimusetiikkaa samalla tavalla kuin ammattilaisen on noudatettava oman alansa ammatitietiikkaa. (Vilkkä 2005, 30, 40.)

Hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen kuuluvat myös eettisesti kestävä tiedonhankinta, tutkimus- ja arviointimenetelmät, muiden tutkijoiden töiden ja saavutusten huomioiminen ja arvostus, tarvittavat tutkimusluvut, tutkijoiden sekä yhteistyökumppanien selkeät vastuut, oikeudet ja velvollisuudet sekä tietosuojaan liittyvien kysymysten huomioiminen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, hakupäivä 5.5.2014.)

Menimme tutkimuksessa lapsiperheiden henkilökohtaiselle alueelle, joten kunnioittava ja arvostava lähestyminen oli ensiarvoisen tärkeää. Laatiessamme teemoja ja esittäessämme kysymyksiä suhtautumisemme oli neutraalia ja omat mahdolliset ennakkokäsitykset jätimme sivuun. Huomioimme aiheen arkaluontoisuuden avoimuutena haastateltavaa eli vanhempaa kohtaan. Kerroimme hänelle tutkimuksemme tarkoituksen, sekä esitimme selkeästi hänen tutkimuksesta saamansa hyödyn. Teimme haastattelut ja tutkimustulosten analysoinnin eettisten periaatteiden mukaisesti.

Tutkimuksen tietoja julkistettaessa tulee pitää huolta anonymiteettisuojasta ja luottamuksellisuuden säilyttämisestä. Jos tietoja hankittaessa on luvattu niiden nimettömyys, tuloksia julkistettaessa on huolehdittava, ettei tutkittavien henkilöllisyys paljastu. Mitä arkaluonteisemmasta aiheesta on kysymys, sitä tiukemmin anonymiteettisuoja on otettava huomioon. (Eskola & Suoranta 2001, 57.)

Koska tutkimuksessamme oli vain yksi haastateltava, olimme erityisen huolellisia anonymiteetin toteutumisesta. Varmuuden nimissä jätimme esimerkiksi yhteistyökunnan nimen julkaisematta, että perhettä tai perheen tilannetta ei voi millään muotoa tunnistaa. Jätimme myös joitakin lähdemerkintöjä pois tunnistettavuusriskin vuoksi.

Ennakkokäsityksemme tutkimuksemme aihetta kohtaan perustuvat työelämästä saatuihin kokemuksiin. Myös aiemmat aiheesta tehdyt tutkimukset ovat avartaneet käsitystä tutkittavasta aiheesta. Pyrimme kuitenkin olemaan neutraaleja koko prosessin ajan. Osasimme odottaa, että eettinen vastuullisuus neutraalina pysymisessä tuo haasteita, mutta tutkijoina ymmärsimme sen merkityksen ja osasimme huomioida sen tutkimuksen eri vaiheissa.

Todennäköisesti aiheen arkaluontoisuuden vuoksi tutkimuksemme vastausprosentti jäi pieneksi, mutta hyväksyimme ja kunnioitimme perheiden päätöstä olla osallistumatta.

Pyrimme tuomaan yhden perheen kokemuksen esiin rehellisesti ja haastateltavaa kunnioittaen.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyömme tutkimustehtävänä on kuvailla millaisia kokemuksia vanhemmilla on päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille. Tutkimustulokset syntyivät teemoittelun avulla aineiston analysointivaiheessa. Teemat syntyivät aineiston ja oman tulkinnan mukaan haastateltavan sanomisista. Teemat nousivat, kun yhdistelimme analysointivaiheessa pienempiä alateemoja isoiksi pääteemoiksi. Tutkimuksen teemat liittyvät vahvasti kasvatuskumppanuuteen, joka on keskeisin tuen muoto päiväkotihoidossa. Tutkimuksemme kolme isoa pääteemaa ovat: *1) Päiväkodin tiedollinen ja toiminnallinen tuki lapsiperheelle, 2) päiväkotipalvelun tarjoama tuki vanhemman jaksamiselle ja 3) yhteistyö eri toimijoiden välillä.* Tutkimustulokset esitellään näiden kolmen pääteeman kautta. Tutkimustuloksia esitettäessä käytämme haastateltavasta nimeä *vanhempi*.

7.1 Päiväkodin tiedollinen ja toiminnallinen tuki lapsiperheelle

Päiväkodin tarjoama tuki lapsiperheille pitää sisällään tiedollisen ja toiminnallisen tuen. Tiedollinen tuki sisältää keskusteluavun ja henkilökunnalta saadun informaation. Toiminnallinen tuki käsittää avun ja ymmärryksen arjen työhön, joka näyttäytyy myös kotona.

Haastattelussa nousi esille useita asioita, jotka liittyivät perheen saamaan tukeen. Vanhempi koki saavansa *keskustelun* kautta tukea itselleen ja lapsilleen. Kasvatusvastuuta on jaettu molempien osapuolten kesken, ja vanhempi on saanut hyviä neuvoja varhaiskasvatuksen henkilöstöltä lasten kasvatuksesta.

” - - ja sit se - - että tota on sitten keskustelukin asioista siellä - - ovat kuunnelleetki, että semmonen, vähä keskusteluapu tullu sieltä, jos on puitu näitä lasten juttuja niin saanu sellasia hyviä vinkkejä ja näkökulmia eri kanteilta”.

Päiväkodin työntekijät ovat keskustelleet mieltä askarruttavista asioista lasten kanssa, ja vanhempi on kokenut keskustelun antaneen tukea vaikeaan tilanteeseen.

”siellä ovat tukena, siellä keskustelevat asioista eri tavalla taas kun mitä kotonalla keskustellaan”.

Päiväkodin henkilöstöllä on riittänyt **ymmärrystä** sekä perhettä että lapsia kohtaan. Vanhempi kuvaa, että tukea on tullut eri tavoin muuttuneen tilanteen jälkeen, henkilökunta on ollut ymmärtäväisempää.

”- - vähän niinku semmosta ymmärtäväisempää, et toki he ovat aina niinku ymmärtänyt - - että on tullut sitä ymmärrystä ja näin mut että niinku just lasten suhteen sitä ymmärrystä - -”.

Päiväkotihoidossa lapsi **huomioidaan yksilöllisesti ja empaattisesti**, esimerkiksi tulotilanteessa lapsi otetaan syliin. Vaikeissa tilanteissa lapselle annetaan tilaa, ei painosteta puhumaan, vaan lapsella itsellään on mahdollisuus avautua.

”se ei paljon puhu, mut että sitten niinku hoiossa - - et ovat sitten käsitelleet niitä asioita, puhuneet niistä, että ei oo kuitenkaan sillai ollut semmosta että pitäis hyssyttellä tai mittää, mutta että eivät kuitenkaan oo sitten niinku painostaneetkaan puhumaan, et on antanu niinku sen että lapsella on itellä mahdollisuus siihen”.

Päivärytmin merkitys ja tärkeys korostuivat vanhemman kerronnasta. Vanhempi on kokenut päiväkodin arkirytmien tuoneen helpotusta myös kodin arkeen.

”no ne tutut tietenkkin ne arkirytmit, mitkä siellä on, niin kyllähän se sillait helpottaa, ne jatkuu sillait täällä kotonakin”.

Vanhempi kokee myös, että päiväkotihoido on ollut tukena arjessa ja kasvatustehtävissä, hän on saanut jaettua vastuuta päiväkodin kanssa.

”et sitten saapi tavallaan niinku sitä vastuuta, vähän niinku jaettua, jaettua sitten siellä”.

Vanhempi kokee, että **tuki mitä** hän tällä hetkellä saa, on ollut riittävää, vaikka oma elämä ei ole ollut aivan tasapainossa. Vastauksista on kuitenkin nähtävissä, että vaikeana hetkenä tuen määrä voisi olla suurempi.

”on ollut riittävää - - toki joskus on aikoja että tuntuu, että vois vaikka enemmänki ku tulee semmosta aallokkoa välillä, mut että kyllä niin ku kuitenkin aina on riittävästi saanut sitä tukea”.

Vanhempi toi vahvasti esille, että hänen on täytynyt hakea **tietoa** muista palveluista itse. Vanhemman mukaan eri tukimuodoista ei ole kerrottu missään.

”minä olin se (joka haki apua perheelle) - - no siis ihan hyvä, enhän mä varmaan ees ois tiennyt tämmösestä tai niinku just se, että näistä mahdollisuuksista, nii eihän näistä oo kerrottu missään, esimerkiksi että mitä tukia sulla on mahdollisuus niinku saaha siihen arkeen - -”.

Vanhempi toivoo, että päiväkodin henkilökunnalta saisi laajemmin tietoa ja vinkkejä siihen, minkälaista apua muuttuneeseen perhetilanteeseen voisi saada.

”elikkä se niinku aikasemmin sanoi, että ku ite tavallaan otti selevää noista, että mitä on mahdollista niinku saaha. Niin niin kyllähän sitä tietenkin toivois että siinä vaiheessa ko tämmönen tilanne tulee, ja siitä kuitenkin niinku kerrotaan päiväkodissakin, että sieltäkin sais sitä niinku siinä mielessä sen ammatillisen tai sen niinku että pystyisivät sieltä jo sanomaan, että hei muuten, että tiesitkö tämmösestä mahdollisuudesta että, että näitä on niinku eri tahoja”.

7.2 Päiväkotipalvelun tarjoama tuki vanhemman jaksamiselle

Päiväkotipalvelun tarjoamalla tuella lapsiperheen hyvinvoinnille tarkoitetaan sitä, miten päiväkotipalveluna on tukenut perheen jaksamista. Haastattelusta kävi ilmi, kuinka erityisen tärkeänä ja merkittävänä asiana vanhempi piti mahdollisuutta voida viedä lapsi hoitoon aina niin halutessaan oman jaksamisen ja hyvinvoinnin kohentumisen kannalta.

”- - siihen omaan jaksamiseen, niin se että on ollu mahdollisuus viiä lapset hoitoon jos itestä tuntuu, että jos on ollu vaikka sillee etten oo varannu hoitoa, tai näinni on ollu mahdollisuus viiä sinne - - että jos minä vaikka nyt äkillisesti tarviin heille sitä hoitoa - - että mä en oikeesti nyt jaksa et oon voinu soittaa sinne, että hei olisiko mitenkään mahdollista päästä”.

Vanhempi kertoo, kuinka hänen jaksamisensa on parantunut päiväkodin tarjoaman tuen avulla. Avohuollon tukitoimella on ollut suuri merkitys vanhemmalle. Vanhempi kokee sen ansiosta voivansa arjessa paremmin.

”siis tällä hetkellä hyvin et et mikäli tuota, ei ois ollut tuota hoito-oikeutta niin sanotusti tuossa niin varmaan voisin paljon huonommin tällä hetkellä, siis todella niinkun suuri merkitys sillä on ollut”.

Vanhempi on kokenut myös saavansa enemmän aikaa itselleen; lasten ollessa päivähoitodossa hän on saanut mahdollisuuden levätä ja on täten kokenut voivansa paremmin.

”siis - - se varmaan kuulostaa aika hirveeltä, mutta - - ku mä saan välillä niinku keskittyä rauhassa oikeesti vaan itteeni ja mä pystyn itelle antaa sitä aikaa ja tekemään sitä mitä niinku mitä mä haluan - - se auttaa taas sitten siihen että kun minä olen lasten kanssa kotona minä jaksan keskittyä paremmin lapsiin sillä hetkellä”.

Vanhemman mukaan hänen itselleen saamalla ajalla on ollut tärkeä merkitys hänen jaksamiseensa arjessa. Hän kertoo voineensa keskittyä paremmin itseensä ja saaneensa näin ladattua akkuja tavallista perhe-elämää varten.

”no ihan joskus niin saatan vain maata sohvalla ja katsoa telkkaria - - rauhassa jonkun kaverin luona kahvilla. Ihan tämmösiä niinku. tai sitten sekin vaan että mä saan käydä yksin kaupassa, se on kans niinku semmonen. Ja joskus tosiaan vaan makoilen”.

Vaikka perhe luottaa lasten hoitopaikkaan, ei negatiivisiltakaan tunteilta ole vältytty. Vanhemman mukaan ihmisillä on käsitys, että jos toinen vanhempi on kotona, niin silloin myös lapsen paikka on kotona. Syitä tai tilanteita, miksi lapsi viedään hoitoon, on kuitenkin erilaisia.

”ja sitten niinku se mikä se on jännä - - että ku ajatusmalli ihmisillä on se, että jos äiti tai toinen vanhemmista on kotona, niin silloin lapsen paikka on myös kotona”.

7.3 Yhteistyö eri toimijoiden välillä

Yhteistyöllä eri toimijoiden välillä tarkoitetaan moniammatillista yhteistyötä. Tässä tutkimuksessa kohteena ovat vanhempi – päiväkotitoiminta, vanhempi – lastensuojelu ja päiväkotitoiminta – lastensuojelu.

Haastattelussa vanhempi kertoi kokeneensa **yhteistyön päiväkodin** kanssa avoimeksi, ja on saanut henkilökunnalta kasvatus-, keskustelu- ja kuunteluapua kasvatuskumppanuuden kautta.

”noo, ainakin se yhteistyö niin se on semmosta niinku avointa, - - helppo tavallaan on niinku viiä lapsi hoitoon ja hakea lapsi hoiosta”.

Vanhempi luottaa päiväkodin henkilökuntaan, ja tietää että lapset hoidetaan hyvin.

”ei oo koskaan tarvinnu niinku miettiä sitä, että just sitä millä tavalla siellä ollaan, ja lapsia hoietaan”.

Vanhempi on tyytyväinen päiväkodin ja perheen väliseen yhteistyöhön, mutta päiväkodin sisäinen tiedonkulku herättää ajatuksia. Hän pohtii, olisiko tiettyjä perheen asioita hyvä jakaa myös sijaisille, lyhytaikaisillekin.

”niin - - jos on jotain erityistä perheessä, jotain tilannetta, niin kyllä mun mielestä niistä niinku ois hyvä sanoa sitte sille sijaisellekin, että on se sitten päivän tai kuukauden”.

Vanhempi kokee tiedon puutteellisuuden aiheuttavan syyllisyyden tunnetta. Hänen mielestään kaikki eivät ymmärrä, miksi hän vie lapsensa hoitoon, vaikka on itse kotona. Vanhempi toivoo tiedon kulkevan paremmin henkilökunnan kesken.

”niin että heilläkin ois se tieto, että minkä takia minä esimerkiksi tuon lapseni hoitoon... eikä vaan se, että ku saattaa tulla se syyllisyys itelle, että mi-nua katsotaan vähän niinku kierosti”.

Kasvatusyhteistyötä on tehty päivittäin päiväkodin ja vanhemman välillä lapsen tulo- ja hakutilanteissa. Myös varhaiskasvatuskeskusteluja on pidetty. **Lastensuojelun** kanssa vanhemmalla on ollut omia palavereja ja vanhempi on tyytyväinen **yhteistyöhön lastensuojelun kanssa**.

”no päiväkodin kanssa tämmösiä ei oo (palavereja, jossa olisi paikalla sekä varhaiskasvatuksen että lastensuojelun henkilökuntaa), mut sitten taas niinkun tämän sosiaalitoimen puolelta käydään keskusteluja, meillä on palavereita aina silloin tällöin”.

Vanhempi kokeekin puutteellisuutta *päiväkodin ja lastensuojelun välisessä yhteistyössä*. Vanhempi kertoo, että tiiviimpi yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä olisi hyväksi. Hän kokee toimineensa itse ensisijaisena tiedonvälittäjänä eri tahoille, ja hiukan peräänkuuluttaa avointa keskustelua yhteistyön toimivuudesta. Vanhempi kertoo, että yhteisiä palavereita varhaiskasvatuksen sekä lastensuojelun kanssa hänen kohdallaan ei ole järjestetty, mutta sosiaalipuolelta on annettu lausunto tukitoimesta päiväkotiin. Vanhempi toivoo, että päiväkodissa ehdotettaisiin yhteydenottoa esimerkiksi sosiaalitoimeen ja pyydetäisiin yhteistyötä. Vanhempi kaipaakin parannusta viranomaisten väliseen yhteistyöhön.

”niin, toki onhan se ihan niinku hyväkin et sitä itekki sanoo, mut sitten tavallaan toivois että sitä yhteistyötä ois niinku muillaki tahoilla”.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tulokset perustuvat yhden perheen kokemukseen. Haastateltavana olevan vanhemman vastauksista käy hyvin ilmi, että hän on päällisin puolin tyytyväinen päiväkodista saamaansa tukeen. Hän saa sosiaalista tukea lapsiperheen arjessa jaksamiselle; varhaiskasvatuspalvelun kautta lapsiperheen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille, sekä tukea päiväkodissa tehtävän yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden kautta. Tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä.

Yhteistyö ja kasvatuskumppanuus nousevat opinnäytetyömme isoimmiksi aihealueiksi. Havaitimme haastattelusta saamiemme tulosten perusteella kuinka ne ovat keskeisessä asemassa, kun vastataan lapsiperheen hyvinvoinnin edellyttämiin tarpeisiin. Lähes kaikki tässä opinnäytetyössä käsitellyt aihealueet kietoutuvat kasvatuskumppanuuden käsitteen alle. Tutkimuksen tuloksista voi päätellä kyseessä olevan perheen saaman tuen rakentuneen kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden (kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi) ympärille (Kekkonen 2012, 44).

Tutkimuksemme tuloksista voimme myös päätellä, että kasvatuskumppanuuteen liittyvä yhteistyö päiväkodin kanssa on toteutunut hyvin kyseisen perheen kohdalla. Lisäksi perhe on tyytyväinen lastensuojelun kanssa tehtävään yhteistyön. Haastattelussa tuli kuitenkin esille, että eri tahojen välinen yhteistyö ei ole aina mutkatonta. Tähän vanhempi toivoisi parannusta, esimerkiksi tiiviimpää yhteistyötä verkostopalaverien muodossa.

Verkostopalaverit ovat tärkeitä, jotta saataisiin ymmärrystä toisten toiminnasta, selkiytystä tilanteeseen sekä suunnitelmia, joihin auttajat ja perheenjäsenet voivat sitoutua (Pyhäjoki 2005, 79). Parhaimmillaan verkosto koostuu toisiaan täydentävistä osista ja työn ja vastuiden jako on selkeä, eli tiedetään kuinka yhteistyö hoidetaan lapsen perheen kanssa. Verkostoissa osallistujien kohtaaminen voi mennä myös taisteluksi oikeassa olemisesta mm. oman käsityksensä vuoksi. Verkostotyö toimii silloin, kun sen jäsenet hyväksyvät kaikki jäsenet tasavertaisina verkostokumppaneina, varotaan negatiivisen kierteen vahvistumista, kunnioitetaan toisten näkemyksiä ja varotaan vanhempien kans-

sa käydyissä keskusteluissa muiden verkoston jäsenten mielipiteiden väheksymistä, kyseenalaistamista tai mitätöintiä. (Koivunen 2009, 14–15.) Osalla voi olla huonoja kokemuksia verkostopalavereista eri auttajatahojen kohtaamisesta, asiakas ei välttämättä saa ääntään kuuluviin ja ajatusta esiin omasta elämästään (Pyhäjoki 2005, 80). Työntekijöiden yhteistyöverkosto on lasten kanssa työskenteleville työntekijöille suuri voimavara ja tuki. Yhteistyön aktivointi edellyttää pulmien puheeksi ottamista yhteistyötahojen kanssa. (Eriksson & Arnkil 2005, 40.)

Arvostava vuoropuhelu eli dialogisuus on verkostotyön ydin kasvattajan ja vanhemman välillä. Ammattikasvattajien työssä dialogisuus näkyy mm. siten, että kuunteleminen on tärkeämpää kuin neuvojen antaminen, menetelmät keskeisempiä kuin ajattelutavat, asennoituminen ja kohtaaminen sekä verkostotyössä rajanylitykset tulevat tärkeämmiksi kuin rajanvedot. (Koivunen 2009, 15.)

Emmi Kyllönen ja Emilia Sassi (2014) ovat tutkineet opinnäytetyössään Espoon lastensuojelun ja päivähoidon välistä yhteistyötä. He tekivät aiheesta kyselyn päiväkodin ja lastensuojelun henkilökunnalle. Tuloksista oli nähtävissä, että työntekijät kokivat yhteistyön tärkeäksi silloin, kun lastensuojelulla ja päivähoidolla on yhteinen asiakasperhe. Työntekijät kokivat, että ensiarvoisen tärkeä tieto lapsesta tulee juuri päivähoidosta, jossa lasta tavataan huomattavasti useammin kuin lastensuojelussa. Tuloksista nousi esille tarve yhteistyöhön, kun lapsi on sijoitettuna päiväkotiin avohuollon tukitoimena.

Kyllösen ja Sassin (2014) tutkimustuloksista oli nähtävissä em. tahojen yhteistyötä hankaloittavia tekijöitä. Vastausten mukaan niitä ovat mm. kiire, epäselvyydet ja tiedonkulun haasteet. Aikaa ei tahdo riittää yhteisille palavereille ja lisähaasteita yhteistyölle tuosalassapitovelvollisuus. Tutkimuksen tuloksista on luettavissa etenkin päiväkodin henkilökunnan vaikeus ymmärtää, miksi he eivät saa tietoja lastensuojelulta perheiden tilanteista. Molemmat tahot olivat myös kokeneet tiedonkulun haasteiden hankaloittavan yhteistyötä. Tieto ei kulje tahojen välillä ja lisäksi työntekijöiden vaihtuvuus lisää organisaatioiden sisäisiäkin tiedonkulun katkoksia. Myös omat kokemuksemme yhteistyöstä puhuvat näiden tulosten suuntaisesti.

Paikkakunnalla, jossa tutkimuksemme on toteutettu, on myös huomattu yhteistyön puutteellisuus ja siihen on reagoitu kehittämällä toimintamalli varhaiskasvatuksen ja lasten-

suojelun työntekijöille. Mallissa on syvennetty varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyötä, kun kyseessä on avohuollon tukitoimi. Mallissa painottuvat ennaltaehkäisevä työ, sujuva tiedonsiirto sekä selkeä vastuun ja tehtävien jakaminen eri toimijoiden kesken. Yhteistyön tueksi on luotu käytäntö moniammatillisesta aloituskeskustelusta. Mallin on tarkoitus edistää vanhempien osallisuutta lasta koskevista asioista. Malli tukee aikuisten yhteisvastuullista huolenpitoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja ta. Tutkimuksessamme mukana ollut perhe ei ainakaan haastatteluvaiheessa ollut päässyt osalliseksi tätä hanketta, koska mallia ollaan vasta ottamassa käyttöön. Mahdollisesti tämäkin perhe tulee jatkossa hyötymään tästä hankkeesta.

Yhtenä näkökulmana vanhempi toi esille, kuinka hän olisi kaivannut aivan prosessin alkuvaiheissa enemmän tietoa tukipalveluista, joita hänen olisi mahdollista saada. Tutkimustuloksia tarkastellessa tulimme siihen tulokseen, että päiväkodissa työskentelevillä työntekijöillä tulisi olla edellytykset ohjata lapsiperheitä sellaisten palveluiden piiriin, joita he siinä elämäntilanteessa tarvitsevat. Palvelujärjestelmä- ja asiakastyön osaaminen ovat mielestämme keskeisiä sosionomin kompetensseja varhaiskasvatuksen alueella (Mäkinen ym. 2009, 67, 100). Taito nähdä, ymmärtää sekä kohdata perheet ja heidän subjektiiviset elämäntilanteensa ovat osa laadukasta varhaiskasvatuspalvelua. Tämän vuoksi päiväkodeissa tarvitaan sekä yliopiston käyneitä lastentarhanopettajia että sosionomeja, joilla koulutuksessa painottuu sosiaalipuolen tietotaito. Näin lapsen pedagoginen, mutta myös sosiaalinen kasvatus, kehitys sekä oppiminen turvattaisiin.

Vanhempi piti tärkeänä päiväkodilta saamaansa tukea. Tuki voidaan nähdä henkisenä tukena vanhempien arjessa jaksamiselle, mutta myös sosiaalisena tukena, joka tuloksissa näkyi ymmärryksenä, lapsen yksilöllisenä huomioimisena, empatiana ja keskusteluna. Päiväkoti tarjosi riittävästi tukea sekä vanhemmalle että lapsen sosiaalis-emotionaaliselle kehitykselle.

Sosiaaliseen tukeen liittyy keskeisesti lapsen sosiaalinen kehitys, jolla tarkoitetaan yksilön kehitystä biologisesta sosiaalisesti yhteiskunnan jäseneksi. Sosiaalistuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa lapsen ja muiden ihmisten välillä. Päiväkoti luo hyvät edellytykset sosiaaliselle kehitykselle; kyvyllä ratkaista ristiriitoja, luoda ihmissuhteita ja tietoisuutta ryhmän säännöistä. Oppimisessa sosiaalinen vuorovaikutus on ensiarvoista, ja oppijan aktiivisuus merkitsee osallistumista yhteiseen toimintaan ja keskusteluun. Oppi-

akseen lapsi tarvitsee sekä vertaisryhmää että aikuista. Vuorovaikutussuhteissa hän oppii asenteita, ajattelumalleja, tunneilmaisua ja käyttäytymismalleja. Sosiaaliseen kehitykseen liittykin keskeisenä tekijänä emotionaalinen kehitys eli tunneilmaisuus. Omien tunteiden näyttäminen ja niistä puhuminen auttavat lasta suojaamaan tasapainoista sosiaalis-emotionaalista kehitystä. Lapsen pystyessä puhumaan erilaisista tunteistaan hänen itsetuntonsa vahvistuu ja hänen tunne-elämänsä kypsyy. (Ahvenainen, Ikonen & Koro 2001, 47; Kuokkanen 2014, 57–58; Laine 2014, 110.)

Tuloksista voimme päätellä päiväkodin pystyneen tukemaan vanhemmuutta monipuolisesti, ja sitä kautta vaikuttaneen koko perheen hyvinvointiin. Paanasen (2006) mukaan hyvinvointi koostuu eri ulottuvuuksista, ja niillä kaikilla on merkityksensä ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Hyvinvoinnin tutkimuksessa puhutaan hyvinvoinnin ulottuvuuteen tarvittavista voimavaroista tai resursseista, joiden avulla ihmisen on mahdollista tehdä omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Vornasen (2001) mukaan hyvinvointia pohditaan myös entistä useammin yksilön ja heidän voimavarojensa näkökulmasta.

Lisäksi voimme päätellä, että päiväkotitoimi on pystynyt tukemaan myös perheen lasten tasapainoista kehitystä ja hyvinvointia. Lapsen huollon tavoitteena onkin taata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaisesti sekä mahdollistaa sellaiset kasvuolosuhteet, jotka edistävät näitä pyrkimyksiä. (Puonti ym. 2004, 3.) Lapsiperheiden hyvinvointiin liittyy keskeisesti tietynlainen tasapaino elämän eri osa-alueiden välillä sekä perheen positiivinen tunnekokemus jaksamisesta ja arjen haasteissa selviytymisestä. (Forssén ym. 2002, 81).

Ihalaisen ja Kettusen (2006) mukaan lapsen hyvän kasvun ja kehityksen sekä hyvinvoinnin edellytyksenä on hänen perheensä hyvinvointi. Heidän mukaansa jokaisen lapsiperheen hyvinvointi on yksilöllistä ja jokaisella perheellä on omat tarpeensa, joihin yhteiskunnan tulee vastata tarjoamalla erilaisia hyvinvointia edistäviä ja ylläpitäviä palveluja.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kuvailla vanhempien kokemuksia päiväkodin tuesta lapsiperheen hyvinvoinnille, kun kyseessä on päiväkotihoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Koimme tärkeäksi lähestyä nimenomaan palvelun käyttäjiä, koska ajattelimme heillä olevan arvokasta ja ainutlaatuista kokemukseen perustuvaa tietoa päiväkotihoidosta palveluna ja tässä tutkimuksessa erityisesti lastensuojelun avohuollon tukitoimena.

Tutkimusaihe valikoitui käytännön työn kokemuksen kautta, jota olemme saaneet työskennellessämme varhaiskasvatuksen alueella. Osaltaan aiheen valintaan vaikutti myös yhteinen kiinnostuksemme lastensuojelua kohtaan. Tutkimusaiheen tarkentuminen vei paljon aikaa, ja se muuttui useaan kertaan. Aihealue on laaja, ja jouduimme miettimään tarkkaan, mistä näkökulmasta lähestymme tutkimusaihettamme. Pyrimme huomioimaan yhteistyökumppanimme toiveet tutkimusaihetta valitessa, ja lopulliseen rajaukseen vaikutti myös oman oppimisen ja tulevan työmme kannalta hyödyllisen tiedon tuottaminen. Tulevina sosionomeina ja lastentarhanopettajina voimme olla kehittämässä yhä parempia työkäytänteitä vastatessamme tämän päivän lapsiperheiden tarpeisiin sekä haasteisiin.

Olemme tyytyväisiä tutkimuksemme metodologisiin ratkaisuihin. Päätimme jo projektin alkuvaiheessa, että työmme on laadullinen eli kvalitatiivinen, ja tämä päätös osoittautui oikeaksi. Tutkimusmenetelmän valintaa puolestamme pohdimme pitkään ja monesta eri näkökulmasta, ja alkuperäinen suunnitelma olikin tehdä postikysely vanhemmille. Arvelimme kuitenkin, että postikyselyn vastaukset voivat jäädä niukaksi, tähän viittasivat myös aiemmin tehdyt opinnäytetyöt. Niinpä päädyimme lopulta käyttämään teemahaastattelua, puolistrukturoituna haastatteluna. Valintaamme vaikutti myös se, että teemahaastattelu antaa mahdollisuuden kysyä tarkentavia lisäkysymyksiä, mitä taas postikysely ei mahdollista.

Esitimmekin haastattelun yhteydessä tarkentavia kysymyksiä. Teemarunkoon pohjautuvat kysymykset toimivat haastattelua ohjaavina kysymyksinä. Pyrimme haastattelussa

antamaan vanhemmalle tilaa tuoda julki omia kokemuksia sekä oleellisia asioita tutkimuskysymykseemme liittyen. Haastattelun edetessä jouduimme hieman tarkentamaan joitakin esittämiämme kysymyksiä antamalla vanhemmalle lisää tietoa kysymyksen taustalla olevasta teemasta.

Teemahaastattelu oli työmme kannalta oikea tutkimusmenetelmä, vaikka oleellisten teemojen löytäminen haastattelurunkoa varten tuntui vaikealta. Litterointivaiheessa huomasimme, että kaikki keskeiset aihepiirit liittyivät yhteen. Niiden erottelemisen tuotti hankaluuksia, sillä kaikki teemaa kuvaavat näkemykset linkittyivät kasvatuskumppanuus-käsitteen alle. Lopulta kuitenkin löysimme tutkimuksen kannalta oleellimmat teemat.

Tarkoituksenamme oli testata teemahaastattelurungon toimivuutta, mutta emme pystyneet tekemään esihaastattelua mm. aikataulullisista syistä. Myös se, että lastensuojeluperheitä on muutenkin vaikea saada osallistumaan tutkimuksiin, sai meidät luopumaan haastattelurungon testauksesta. Toisaalta, olisimme voineet näin jälkikäteen ajateltuna haastatella myös ”tavallisia” päivähoitoperheitä.

Mietimme myös olisiko vanhemmille tarkoitetun saatekirjeen voinut kirjoittaa toisella tavalla. Ensimmäisessä saatekirjeessä pyysimme vanhempia ilmoittamaan halukkuudesta osallistua haastatteluun päiväkotiin, mutta toisessa kirjeessä pyysimme ilmoittautumaan suoraan meille. Vaihdon myötä saimme yhden haastateltavan osallistumaan tutkimukseemme. Olemme tyytyväisiä tähän muutokseen.

Aineiston analyysi ja tulosten auki kirjoittaminen sekä näkyväksi saattaminen ovat olleet mielenkiintoista ja opettavaista. Esiin tuli useita seikkoja, joita voimme hyödyntää tulevana varhaiskasvatuksen ammattilaisina. Henkilökohtaisina oppimistavoitteinamme meillä on ollut kehittää omia ammatillisia valmiuksiamme, jotta osaisimme tukea lapsiperheiden hyvinvointia mahdollisimman hyvin. Mielestämme olemme kehittyneet tutkimuksen teon aikana palvelujärjestelmä- ja asiakastyönosaamisessa, sekä sosiaalialan eettisessä osaamisessa.

Tuloksista kävi esimerkiksi ilmi, että palvelujärjestelmäosaaminen olisi syytä hallita niin hyvin, että tarvittaessa osamme neuvoa ja ohjata perheitä oikeiden palvelujen pii-

riin. Ohjaaminen edellyttää ymmärrystä perheiden erilaisista tarpeista ja voimavarojen yksilöllisestä tukemisesta. On myös osattava huomioida, kuinka tärkeässä roolissa verkostotyö on lapsiperheen hyvinvoinnin toteuttamisessa. Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että eri ammattikuntien työntekijät tekevät yhteistyötä perheen hyvinvoinnin tukemiseksi. Eettisen osaamisen kehittyminen näkyy sosiaalialan ammattieettisten periaatteiden sisäistämisenä ja niiden mukaan toimimisena asiakastyössä. Tulevan ammattimme kannalta koemme tärkeäksi vahvistaa edelleen näitä osaamisalueita.

Olemme pyrkineet huomioimaan koko tutkimusprosessin ajan eettiset lähtökohdat ja luotettavuuden. Koemme onnistuneemme hyvien eettisten lähtökohtien noudattamisessa, olemme esimerkiksi jättäneet mainitsematta yhteistyökunnan nimen tunnistettavuuden välttämiseksi. Olemme myös suojelleet haastateltavan anonymiteettiä. Lisäksi olemme käyttäneet pääosin 2000-luvun kirjallisuutta, jotta lähteet olisivat tuoreita ja ajankohtaisia. Luotettavuuden olemme huomioineet täsmällisillä lähdeviitteillä, ja niiden kriittisellä tarkastelulla.

Mielestämme olemme päässeet opinnäytetyöllemme asetettuihin tavoitteisiin, vaikka haastattelujen määrä jäikin yhteen. Opinnäytetyön tekeminen on lisännyt tietoisuutta syistä, jotka avoimuuskäsitteille voivat olla. Syyt eivät välttämättä ole itse aiheutettuja tai kenenkään vika, vaan elämän arvaamattomuus voi aiheuttaa sen kenelle tahansa. Tässä tutkimuksessa esille tulleet syyt yllättivät meidät, vaikka tutkijoina koitimme olla neutraaleja. Avoimuuskäsitteille on tärkeä palvelu, eikä se aina ole pelkästään väliintuloa yhteiskunnan puolelta, vaan se voi olla myös lähtöisin asiakkaan omasta halusta. Toivomme, että tutkimuksesta saatua tietoa voidaankin hyödyntää varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun työkentillä, esimerkiksi yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta ajatellen.

Vanhempi koki yhteistyön luontevaksi ja avoimeksi, vaikka osa vanhemman kommentista antoi myös ajattelemisen aihetta. Vanhempi koki, että häntä ei täysin ymmärretty ja häntä katsottiin oudoksuen, koska hän toi lapsensa päiväkotiin ollessaan itse kotona. Jäimme miettimään, mistä tällainen mielikuva saattoi johtua. Päivähoito on kuitenkin universaali palvelu, jossa jokainen itse määrittelee käyttääkö palvelua vai ei. Ehkä yleinen keskustelu subjektiivisen päivähoidon rajaamisesta on osaltaan vaikuttanut tämän mielikuvan syntymiseen. Tulevina varhaiskasvatuksen työntekijöinä meidän täytyy kui-

tenkin ymmärtää, että syyt käyttää varhaiskasvatuksen palveluja ovat erilaisia ja joskus palvelun käyttäminen voi olla kantava tekijä arjessa jaksamisen kannalta.

Opinnäytetyöprosessi kesti lähes kaksi vuotta ja kaiken kaikkiaan se on ollut erittäin haastava. Yhteisen ajan löytyminen neljän hengen työryhmässämme on ollut hankalaa; työ- ja perhe-elämän sekä opiskelun yhteensovittaminen on tuonut omat vaikeutensa. Myös opinnäytetyömme aiheen arkaluonteisuus on lisännyt tutkimuksemme haasteellisuutta ja horjuttanut uskoamme saada työ valmiiksi. Työn tekeminen on ollut kuitenkin antoisaa ja opettavaista. Olemme oppineet tutkimuksen tekemisestä paljon; olemme saaneet perehtyä laadullisen tutkimuksen tekemiseen, tiedonhankintaan ja tiedon analysointiin sekä jäsentämiseen. Lisäksi opinnäytetyöprojektin seurauksena olemme saaneet valmiuksia ja kokemusta toteuttaa vastaava tai jopa laajempi tutkimus tulevaisuudessa. Olemme kehittyneet yhteistyötaitoiltamme ja kasvaneet ammatillisesti työn aikana. Tutkimusosaamista voimme hyödyntää tulevissa mahdollisissa jatko-opiskelupaikoissa sekä työelämän kehittämisprojekteissa.

Saimme mielestämme aikaan selkeän kokonaisuuden, vaikka aineisto koostuikin vain yhdestä haastattelusta. Lähteitä käytettiin suhteellisen paljon, ja niiden pohjalta muodostettua teoreettista viitekehystä käytettiin monipuolisesti työn kaikissa vaiheissa. Se, että tätä työtä on ollut tekemässä neljä tutkijaa, on antanut meille laajemman näkökulman aiheesta. Työssä on myös mukana omaa vaistonvaraista näkemystämme, joten työ on sinänsä ainutlaatuinen. Olemme tyytyväisiä aiheen valintaan ja aikaansaannokseemme.

Opinnäytetyömme tuloksista nousi vahvasti esille vanhemman halu saada tietoa lapsiperheille tarkoitetuista palveluista. Näkisimme, että päiväkodissa pystytään vastaamaan tähän tarpeeseen, ja sen pohjalta voisikin jatkotutkimusideana kehittää päiväkodin henkilökunnan käyttöön esitteen, johon tärkeimmät palvelut olisi koottu. Näin tieto palveluista olisi helposti saatavilla, ja päiväkodin henkilökunta voisi hyödyntää sitä perheiden tarpeen mukaan.

Tutkimustamme voisi jatkaa myös tutkimalla lisää avohuollon tukitoimen vaikuttavuutta, esimerkiksi pitkällä aikavälillä. Myös rajoja ylittävää yhteistyötä voisi tutkia henkilökunnan näkökulmasta; millaisia kokemuksia ja haasteita esiintyy yhteistyöhön ja moniammatillisuuteen liittyen.

LÄHTEET

Adenius-Jokivuori, M., Eronen, T. & Laakso, M-L. 2014. Tuen järjestäminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa* Jyväskylä: PS- Kustannus.

Ahvenainen, O., Ikonen, O. & Koro, J. 2001. *Johdatus erityiskasvatuksen käytäntöön*. Helsinki: WSOY.

Allardt, E. 1976. *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Porvoo: WSOY.

Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Syvähaastattelu. Hakupäivä 14.5.2015.
http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/01_tutkimusprosessi/02_tutkimisen_taito_ja_tiedon_hankinta/09_tutkimusmenetelmat/15_syvahaastattelu.

Bardy, M. (toim.) 2013. *Lastensuojelun ytimissä*. Neljäs uudistettu painos. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

ECTS-kompetenssit 2012. THL. Hakupäivä 3.9.2013 http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkin to/ects_kompetenssit/.

Eriksson, E. & Arnkil, T. E. 2005. *Huoli puheeksi – Opas varhaisista dialogeista*. Stakes Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämislaitos. Oppaita 60.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 5.painos. Tampere: Vastapaino.

Forssén, K., Laine, K. & Tähtinen, J. 2002. *Hyvinvoinnin tekijät ja uhat lapsuudessa*. Teoksessa K. Juhila, H. Forsberg & I. Roivainen (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 81–104.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hokkanen, L. & Sauvola, M. (toim.) 2006. *Puhumattomat paikat. Puheenvuoroja perheestä*. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 22. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Oulu.

Holappa, S. & Hyttinen, J. 2010. *Päiväkoti avohuollon tukitoimena: Haastattelututkimus Kajaanin ja Suomussalmen kunnissa*. Näkökulmana varhainen puuttuminen ja moniammatillinen yhteistyö avohuollon tukitoimeja järjestettäessä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen – ennalta ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa S. Keskinen & H. Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 188–210.

Hujala, E., Puroila, A., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Oulu: Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.

Hurtig, J. 2003. Lasta suojelemassa: etnografia lasten paikan rakentumista lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2006. Turvaverkko vai trampoliini - Sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto 2011. Varhaiskasvattajana päivähoitossa. Helsinki: Yliopistopaino.

Junttila, H. 2004. Johdanto. Teoksessa S. Keskinen & H. Virjonen. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa Helsinki: Tammi, 12–17.

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2014. Opinnäytetyöpakki. Teemoittelu. Hakupäivä 23.10.2014 <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/Teemoittelu>.

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2015. Opinnäytetyöpakki. Haastattelu. Hakupäivä 14.5.2015 <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Haastattelu>.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Kaskela, M. & Kronqvist, E. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Stakes.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoitajan diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Tampere: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

Koberg, P. 2004. Suomalainen hyvinvointi – tutkimus hyvinvointipalvelujen tilanteesta ja kansalaisten hyvinvoinnista sosiaalibarometrien mukaan vuosina 1996 – 2001. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa S. Keskinen & H. Virjonen. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi. 73–104.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

KOPPA Jyväskylän yliopisto 2014a. Tapaustutkimus. Hakupäivä 2.4.2014
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>.

KOPPA Jyväskylän yliopisto 2014b. Teemoittelu. Hakupäivä 23.10.2014
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu>.

Kuntaliiton kunnat.net 2014. Varhaiskasvatus. Hakupäivä 8.5.2015
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/vasu/Sivut/default.aspx>.

Kuokkanen, H. 2014. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Teoksessa A. Häkkä, H. Kuokkanen & A. Virolainen (toim.) Lapsen parhaaksi – lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita. 9–82.

Kyllönen, E. & Sassi, E. 2014. Lastensuojelun ja päivähoidon välinen yhteistyö Espoossa. Laurea ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Laine, K. 2014. Lapsen sosiaalinen maailma päivähoitossa. Teoksessa A. Häkkä, H. Kuokkanen & A. Virolainen (toim.) Lapsen parhaaksi – lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita. 83–123.

Laine, T. 2007. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 28–45.

Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.

Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. 2009. Johdanto. Teoksessa J. Lammi-Taskula, S. Karvonen & S. Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveysten- ja hyvinvoinnilaitos, 11–19.

Lappalainen, K., Kuittinen, M. & Meriläinen, M. 2009. Pedagogiikan ja hyvinvoinnin suhde. Teoksessa K. Lappalainen, M. Kuittinen & M. Meriläinen (toim.) Pedagoginen hyvinvointi. Suomen Kasvatustieteellinen Seura, 7–11.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lastensuojelun keskusliitto 2014. Lastensuojelun perusta. Hakupäivä 6.4.2014.
<http://www.lastensuojelu.info/sf/lastensuojelun-perusta.html>.

Mikkola, J. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään -näkökulmia 2010-varhaiskasvatukseen. Pedatieto.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Nissema, K. 2012. Päivähoidon merkitys : Vanhempien ja päivähoitohenkilökunnan näkemyksiä päivähoidon merkityksestä ja subjektiivisesta oikeudesta. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma. Lapsi- ja nuorisotyö, Sosionomi (AMK). Opinnäytetyö.

Paananen, S. 2006. Lapsen hyvinvointia edistävä arki päivähoidossa. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma.

Pihlaja, P. 2006a. Erityisryhmän tunnuspiirteet. Teoksessa P. Pihlaja & E. Kontu (toim.) Arjen moninaisuutta – Erityisryhmät päiväkodissa. Stakesin raportteja 14/2006. 15–20.

Pihlaja, P. 2006b. Puutteista oppimisen mahdollisuuksiin. Varhaiserityiskasvatuksen käsitteitä, käytäntöjä ja ohjeistusta. Teoksessa P. Pihlaja & E. Kontu (toim.) Arjen moninaisuutta – Erityisryhmät päiväkodissa. Stakesin raportteja 14/2006, 11–15.

Pihlaja, P. & Alijoki, A. 2011. Pedagogiset rakenteet ja ratkaisut lasten erityisen tuen tarpeiden näkökulmasta. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS- kustannus, 260–273.

Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. 2004. Lastensuojelu tänään. Jyväskylä: Tammi.

Pyhäjoki, J. 2005. Dialogisuus auttamistyön verkostoissa. Teoksessa M. Reijonen (toim.) Voimaa perhetyöhön – arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus, 71–91.

Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys -, puhetta vai todellisuutta. Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.

Rauhala, L. 2005. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Yliopistopaino.

Saaranen-Kauppinen, S. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 2.4.2014 http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L5_5.html.

Salminen, E. & Tynninen, K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Pedatieto.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72.

Suhonen, E. & Kontu, E. 2006. Moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa P. Pihlaja & E. Kontu (toim.) Arjen moninaisuutta – Erityisryhmät päiväkodissa. Stakesin raportteja 14/2006. 29–32.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015a. Varhaiskasvatus. Lapset, nuoret ja perheet – kasvun kumppanit. Hakupäivä 24.4.2015 <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015b. Lastensuojelun avohuollon tukitoimet. Lastensuojelun käsikirja. Hakupäivä 24.4.2015 <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet>.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Hakupäivä 5.5.2014. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_verkkoversio040413.pdf.pdf#overlay-context=fi/ohjeet-ja-julkaisut.

Uitto, A. & Vuolasmaa, M. 2011. Päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Päiväkodin henkilöstön kokemuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulu Diak Etelä Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Vaarama, M., Siljander, E., Luoma, M-L. & Meriläinen, S. 2010. Suomalaisten kokema elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa M. Varama, P. Moisio & S. Karvonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 126–148.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. 2.tarkistettu painos. Helsinki: Stakes. Oppaita 56.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006. 2. tarkastettu painos. Helsinki: Stakes. Oppaita 56.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vornanen, R. 2001. Lasten hyvinvointi. Teoksessa: M. Törrönen (toim.) Lapsuuden hyvinvointi: Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Helsinki: Pelastakaa lapset ry.

HAASTATTELULOMAKE PÄIVÄKODIN TUESTA AVOHUOLLON TUKITOIMENA PÄIVÄKOTIIN SIJOITETUN LASTEN VANHEMMILLE

TEEMAT

Päiväkoti perheen hyvinvoinnin tukijana

Minkälaista tukea päivähoito on tarjonnut teille?

Miten päiväkotitoi on tukenut hyvinvointianne?

- Kauanko lapsenne on ollut päiväkodissa?
- Miten päivähoitoon päädyttiin?

Lapsen tarpeisiin vastaaminen, kasvu ja kehitys

- Miten päiväkotitoi on tukenut lapsen kasvua ja kehitystä?
- Kuvaile päiväkotitoi kasvuympäristönä
 - Hoito, virikkeellisyys, vuorovaikutussuhteet jne.

Vanhemmuus

Vanhempien kasvatustehtävän tukeminen

Vanhempien jaksaminen ja selviytyminen arjessa

- Millaista tukea olette saaneet vanhemmuuteen?
- Millaista tukea olette saaneet omaan jaksamiseen arjessa?

Päiväkodin merkitys perheelle

Perheen yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen

- Mikä rooli päiväkodilla on teille?
- Odotukset päiväkodin työntekijöiltä
- Keinot ja välineet tukemiseen

Yhteistyö

Kasvatuskumppanuuden tuki, kumppanuuden rakentuminen ja periaatteet

- Kuvaile yhteistyötä päivähoidon henkilöstön kanssa
- Yhteistyön haasteet
- Kasvatuskumppanuus: Miten on toteutunut?
(= varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä kunnioittamista, luottamusta ja tasavertaisuutta. Henkilöstön vastuulla on kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luominen ja heillä on koulutuksen kautta saatu ammatillinen tieto ja osaaminen. Vanhemmilla on kuitenkin lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja – vastuu ja oman lapsen tuntemus.)
- Yhteistyötä estävät tekijät

Kehittämisehdotuksia päiväkodille

Mitä muuta haluaisitte sanoa/kertoa?

Arvoisat vanhemmat!

Olemme neljä sosiaalialan opiskelijaa Oulun ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia lasten päiväkotihoidosta perheen hyvinvoinnille, silloin kun lapsi on sijoitettuna päiväkotiin avohuollon tukitoimena. Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä xxxxxxxx kanssa.

Vanhempien kokemuksia on tutkittu vähän ja siksi mielipiteenne päiväkodin tuesta perheen hyvinvoinnille ovat tärkeitä. Tutkimukseen osallistumalla Teillä on mahdollisuus saada äänenne kuuluviin. Kokemuksianne voidaan hyödyntää päiväkotihoidon kehittämiseen avohuollon tukitoimena.

Tutkimus tullaan tekemään parihaastatteluna nimettömänä. Haastattelut tullaan luvalanne nauhoittamaan myöhempää käsittelyä varten. Haastattelun tiedot pysyvät luottamuksellisina, niitä ei tulla missään vaiheessa luovuttamaan ulkopuolisille ja tutkimuksen materiaali tullaan hävittämään asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua.

Toivomme, että Teillä olisi aikaa ja kiinnostusta tulla haastateltaviksi. Haastattelut tullaan tekemään elo-syyskuun aikana päiväkodissa joko lapsen tulo- tai hakutilanteessa, Teille parhaiten sopivana ajankohtana. Haastatteluun on hyvä varata aikaa n. 60 minuuttia.

Toivomme, että ilmoitatte halukkuutenne osallistua haastatteluun päiväkodin henkilökunnalle. Mikäli halukkaita on enemmän kuin pystymme haastattelemaan, arvomme sopivan osallistujajoukon.

Ystävällisin terveisin

Mari Kananen

Terhi Karjalainen

Johanna Paasovaara

Jonna Vartio

Arvoisat vanhemmat!

Olemme neljä sosiaali-alan opiskelijaa Oulun ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia lasten päiväkotihoidosta perheen hyvinvoinnille, silloin kun lapsi on sijoitettuna päiväkotiin avohuollon tukitoimena. Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä xxxxxxxx kanssa.

Vanhempien kokemuksia on tutkittu vähän ja siksi mielipiteenne päiväkodin tuesta perheen hyvinvoinnille ovat tärkeitä. Tutkimukseen osallistumalla Teillä on mahdollisuus saada äänenne kuuluviin. Kokemuksianne voidaan hyödyntää päiväkotihoidon kehittämiseen avohuollon tukitoimena.

Tutkimus tullaan tekemään parihaastatteluna nimettömänä. Haastattelut tullaan luvallanne nauhoittamaan myöhempää käsittelyä varten. Haastattelun tiedot pysyvät luottamuksellisina, niitä ei tulla missään vaiheessa luovuttamaan ulkopuolisille ja tutkimuksen materiaali tullaan hävittämään asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua.

Toivomme, että Teillä olisi aikaa ja kiinnostusta tulla haastateltaviksi. Haastattelut tullaan tekemään elo-syyskuun aikana päiväkodissa tai kotonanne, Teille parhaiten sopivana ajankohtana. Haastatteluun on hyvä varata aikaa n. 60 minuuttia.

Toivomme, että ilmoitatte halukkuutenne osallistua haastatteluun Terhi Karjalaiselle gsm xxx xxx xxxx / e-mail xxxxxxxx@students.oamk.fi. Terhi antaa tarvittaessa myös lisätietoja tutkimuksesta. Mikäli halukkaita on enemmän kuin pystymme haastattelemaan, arvomme sopivan osallistujajoukon.

Ystävällisin terveisin

Mari Kananen

Terhi Karjalainen

Johanna Paasovaara

Jonna Vartio